

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นควรนำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ประกอบด้วย หัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.3 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี
 - 1.4 การพัฒนาหลักสูตร
 - 1.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.6 การประเมินหลักสูตร
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2
 - 2.1 ความสำคัญ
 - 2.2 วิสัยทัศน์
 - 2.3 คุณภาพผู้เรียน
 - 2.4 สาระการเรียนรู้
 - 2.5 กระบวนการเรียนรู้
 - 2.6 การวัดและประเมินผล
3. งานจักสานของเล่น
 - 3.1 ประวัติความเป็นมาของงานจักสาน
 - 3.2 งานจักสานในภาคต่างๆ
 - 3.3 ความหมายของงานจักสาน
 - 3.4 วัตถุประสงค์ของงานจักสาน
 - 3.5 ขั้นตอนการจักสาน
 - 3.6 ประเภทของงานจักสาน
 - 3.7 วัสดุที่ใช้ในงานจักสาน
 - 3.8 ประโยชน์ของงานจักสานของเล่น
 - 3.9 งานจักสานในพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
 - 3.10 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.2 คุณลักษณะของแบบทดสอบ

- 4.3 วิธีวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4.4 เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์
- 4.5 แนวคิดในการสร้างแบบทดสอบ
- 4.6 หลักเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบ
- 4.7 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ผลการปฏิบัติงาน
 - 5.1 ความหมายของทักษะการปฏิบัติงาน
 - 5.2 วิธีสอนเพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติงาน
 - 5.3 ความหมายและเครื่องมือของการวัดผล
 - 5.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดผลการปฏิบัติงาน
6. เจตคติต่อการเรียนรู้
 - 6.1 ความหมายของเจตคติ
 - 6.2 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 6.3 การเกิดเจตคติ
 - 6.4 การสร้างแบบวัดเจตคติ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นเครื่องมือและเป็นตัวกำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ ที่กำลังเจริญ ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วตลอดจนการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตั้งรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างกว้างขวาง แตกต่างกันไปตามที่สนใจและแนวคิดของนักการศึกษาแต่ละท่าน ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2521, หน้า 14) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการหรือแผนข้อกำหนดอันประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมและวัสดุต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามความสามารถโดยส่งเสริมให้เอกกบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

สัจด์ อูทรานันท์ (2532, หน้า 70 - 75) ได้จัดแบ่งประเภทคำนิยามของหลักสูตรตามจุดเน้นที่แตกต่างกัน 8 ประเภท คือ

1. หลักสูตร หมายถึง กระบวนวิชาหรือรายการเนื้อหาวิชาที่จัดสอนในโรงเรียน

2. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการสอน
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวัง หรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ
5. หลักสูตร หมายถึง สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง
6. หลักสูตร หมายถึง ข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

7. หลักสูตร หมายถึง กระบวนการปะทะสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

8. หลักสูตร หมายถึง แผนงานที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า

วิชัย ดิสสระ (2535, หน้า 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงวิชาเนื้อหาหมวดประสบการณ์ของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

ธารง บัวศรี (2542, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และหมวดประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 144) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 นัย คือ

1. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร หมายถึง หมวดประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ

กรมวิชาการ (2544 ก, หน้า 27 – 28) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และหมวดประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดหมายที่กำหนดไว้ และได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรตามแนวคิดของทรัมป์และมิลเลอร์ (Trump and Miller) หลักสูตรหมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมการไว้ และจัดให้แก่เด็กนักเรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

เซเลอร์,และอเล็กซานเดอร์ (Saylor,&Alexander, 1974, p.4) ได้ให้คำนิยามหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตร คือ การจัดเตรียมหมวดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลความมุ่งหมาย

ทางการศึกษาอย่างกว้าง ๆ และจุดมุ่งหมายเฉพาะโรงเรียน

ทาบ (Taba, 1962, p.8) ได้ให้นิยามหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตรคือ แผนสำหรับการเรียนรู้ ไม่ว่าจะมีการออกแบบให้เฉพาะเพียงใดก็ตามหลักสูตรทุกประเภทจะประกอบด้วยส่วนประกอบที่แน่นอนจะบรรจุข้อความที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายเฉพาะหลักสูตรที่ชี้ให้เห็นถึงการเลือกและจัดเนื้อหา แสดงแนวทางที่แน่นอนของการเรียนการสอนไม่ว่าจะมีจุดหมายหรือการจัดเนื้อหาสาระเป็นตัวกำหนดหรือไม่ก็ตามประการสุดท้ายหลักสูตรจะรวมโปรแกรมการประเมินผลเข้าไว้ด้วย

โคร, และโคร (Crow, & Crow, 1980, p.250) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้ กรมวิชาการ (2545 ก) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติบ้านเมือง

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า หลักสูตรระดับท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ หลักสูตรอีกประเภทหนึ่งเป็นหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับเสริมหลักสูตรกลางให้มีความสมบูรณ์ขึ้น หลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะนี้จะใช้ร่วมกับหลักสูตรกลาง โดยอาจจัดเป็นรายวิชาอิสระที่ให้เลือกรเรียนหรือไม่อาจจัดเป็นรายวิชาแต่จัดเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ผู้สอนสามารถดัดแปลงเนื้อหาที่กำหนดมาจากส่วนกลางมาประยุกต์โดยนำเอาสาระ ทรัพยากร เทคนิควิธีการท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ได้ กล่าวโดยสรุป หลักสูตรท้องถิ่น คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงทางสังคมวัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นนั้น

สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรม มวลประสบการณ์ เพื่อผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. องค์ประกอบของหลักสูตร (curriculum component)

ในตัวหลักสูตรจะวางองค์ประกอบของ หลักสูตร เป็นหัวข้อสำคัญ ๆ เพื่อที่จะสามารถกำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องและเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้อย่างสอดคล้องใกล้เคียงกัน ดังเช่น

สังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 244) ได้เสนอว่าควรแบ่ง หลักสูตรออกเป็น 7 ส่วนประกอบ คือ

1. เหตุและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
5. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาในชุมชน
6. การประเมินผล
7. การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

চার্গ বাক্সী (2542, หน้า 8 - 9) ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสังัด อุทรานันท์ แต่ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญเพิ่มเติมอีก 2 ประการ คือ มีดังต่อไปนี้ คือ

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. จุดประสงค์ของวิชา
5. เนื้อหา
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
8. การประเมินผล
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้หลายแนวทาง ซึ่งมีความสอดคล้องกัน คือ

สมิตรี คุณานุกร (2518, หน้า 9); Kerr (1968, p.16-17); โบแชมปี (Beauchamp, 1975, pp.107- 109); ทาบา (Taba, 1962, p.14) ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 ส่วนองค์ประกอบ (curriculum component) ได้แก่

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

นอกจากนั้นเคอร์ (Kerr, 1968, pp.16-17) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน คือ

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. เนื้อหาความรู้
3. ประสบการณ์เรียน

4. การประเมินผล

ซึ่งสัมพันธ์กับโบแชมปี (Beauchamp, 1975, pp.107 - 109) ได้กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะต้องเขียนไว้ในเอกสาร หลักสูตร 4 ประการ คือ

1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
2. จุดมุ่งหมาย
3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

และสอดคล้องกับทาบา (Taba,1962,p.14)ได้สรุปไว้ว่าหลักสูตรควรประกอบด้วองค์ประกอบดังนี้ คือ

1. จุดหมายกับวัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้
3. รูปแบบการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการเรียนรู้

เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรมีความคิดของนักการศึกษาความสัมพันธ์กับแนวคิดของกรมวิชาการ (2545 ข) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 1)ความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) คุณภาพผู้เรียน 5) สาระ 6) มาตรฐานการเรียนรู้ 7) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น 8) คำอธิบายรายวิชา 9) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 10) การวัดและประเมินผล 10) และสื่อและแหล่งการเรียนรู้

จากแนวคิดดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ดังที่นักการศึกษาได้กำหนดไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรงานจักสานของเล่นที่สำคัญ คือ ความสำคัญ วัตถุประสงค์ หลักการ คุณภาพผู้เรียน การวัดและประเมินผล และแหล่งการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบหลักสูตรจะเป็นแนวทางให้นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ดังนี้

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 54) ได้กล่าวว่าลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตร ควรควบคุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม กระบวนการเรียน และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร
2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียนวางไว้ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ จุดมุ่งหมายมีความกว้างขวางมีความสมดุลและจะเป็นจริงได้หรือไม่ มีช่องว่างพอที่จะขยายคัดต่อเพิ่มเติม จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการหรือไม่

3. กระบวนการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้หรือไม่

4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนต่างๆ ใน หลักสูตรหรือไม่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้น ๆ ตามวุฒิภาวะของเขาได้หรือไม่ นักเรียนเข้าใจในเหตุผล และสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจากเขาได้หรือไม่

5. มีคณะกรรมการหรือกลุ่มคนที่จะรับผิดชอบในการพิจารณาปัญหา หรือรวบรวม ปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการประสานงานกับชุมชน ผู้เรียน มีการวางแผนการเรียนการสอน การวัดผลให้เกิดคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

คุลิต อารยกุล (2548, หน้า 18) ได้กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรตั้งอยู่บนรากฐานทางการศึกษาอย่างถูกต้อง ได้แก่ พื้นฐานทางปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยาและธรรมชาติของความรู้ และต้องตั้งอยู่บนรากฐานของ ความจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้

2. สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถสนองความต้องการของสังคมและ ประเทศชาติ สามารถเสริมสร้างความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุขและเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีของชาติ

3. สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับวัย

4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี จะต้องมุ่งสร้างเสริมค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี จะต้องมุ่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนให้มีความ เจริญองกงามทางสติปัญญา มีทักษะในอาชีพ มีคุณธรรม มีวินัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

สรุปได้ว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีนั้น ควรมีจุดมุ่งหมายที่ดี ชัดเจน สอดคล้องกับ สภาพสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและความ ต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาหลักสูตร

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523, หน้า 9) และกาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 18) มีความ คิดเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ การพยายามวางโครงการ ที่จะช่วยให้ นักเรียน ได้เรียนรู้ตรงตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สังค อุทรานันท์ (2523, หน้า 30) กล่าวว่า การพัฒนา ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "development" ซึ่งมีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกหมายถึง การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น ส่วนอีกลักษณะหนึ่งหมายถึง ทำให้เกิดขึ้น

อรสา ปราชญ์นคร (2525, หน้า 116) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดหมาย การดำเนินการเรียนการสอนและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดหมายอันใหม่ที่ใด้วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ

กรมวิชาการ (2540, หน้า 31 – 32) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหาวิชา การจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

โดยเหตุนี้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย และกาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า18) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น คือ การสร้างหลักสูตร โดยจัดทำสาระเพิ่มเติม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ ช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ในลักษณะการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคมท้องถิ่น ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมในห้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินผลหลักสูตรฉบับร่าง และปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง 3)การทดลองใช้หลักสูตร 4)การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

5. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งหากต้องการให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้พัฒนาหลักสูตรต้องศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป การพัฒนาหลักสูตรจะประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังต่อไปนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. เราจะทราบได้อย่างไรว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว

ส่วนทาบ (Taba, 1962, p.12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ข้อ

ดังนี้

1. สำรวจปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน
4. จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้
7. สำรวจปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

ส่วนนักการศึกษาไทย เช่น ช่าง บัณฑิต (2532, หน้า 129) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรว่า การจัดทำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้นจะต้องจัดทำหลักสูตรต้นแบบเสียก่อนเพื่อนำไปทดลองและแก้ไข จนแน่ใจว่าสามารถนำไปใช้ได้โดยทั่วไปพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการจัดทำไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5. การเลือกเนื้อหาวิชา
6. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
7. การกำหนดประสบการณ์เรียนรู้
8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
9. การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 38) ที่ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ส่วนวิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 76 – 77) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ระบบร่างหลักสูตร

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือการเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 รูปแบบหลักสูตร หลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้ว ก็เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ รูปแบบหลักสูตร เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรบูรณาการ

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว ก่อนจะนำไปใช้ ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ โดยอาจจะใช้การสัมภาษณ์ หรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

1.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ก่อนนำไปใช้ต้องอาศัยการจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ระบบการใช้หลักสูตร การใช้หลักสูตรมีอยู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การขออนุมัติหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านมาปรับแก้แล้วเสนอหน่วยงานบังคับบัญชา เพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการ

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตรซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2.2.2 การเตรียมงบประมาณ

2.2.3 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

2.2.4 วัสดุหลักสูตร

2.2.5 บริการสนับสนุนอาคารและสถานที่

2.2.6 ระบบบริหารของสถาบันการศึกษา

2.2.7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

2.3 การดำเนินการใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด หลักสูตรแม้จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรใหม่นั้นก็ไม่มี ความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

3. ระบบการประเมินผลหลักสูตร เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตรการประเมินหลักสูตรหรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

3.1 การวางแผนประเมินผลหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรจะประเมินส่วนใดบ้าง เช่น การประเมินเอกสารหลักสูตร

3.2 การเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้ จัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูล

3.4 การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วโดยใช้การตีความอธิบาย สรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ เพื่อข้อค้นพบจากรายงานข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรต่อไป

นอกจากนี้กรมวิชาการ (2540, หน้า 11) กล่าวว่า การปรับปรุงหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษา สำรวจ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตร
3. ศึกษาแนวคิด รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบหลักสูตร
4. ยกร่างหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ ตลอดจนหลักเกณฑ์ การใช้หลักสูตร
5. กำหนดจุดประสงค์ และรายละเอียดของกลุ่มวิชาและรายวิชา
6. กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผล
7. จัดทำเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
8. ทดลองและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ปรับปรุงแก้ไขจากผลการทดลอง
9. ประกาศใช้หลักสูตรทั่วประเทศ
10. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับ การจัดทำ รายละเอียดของรายวิชาต่าง ๆ การพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่นกำหนดขั้นตอนโดยสรุปได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร โดยการร่างโครงสร้างหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและแหล่งการเรียนรู้ แล้วประเมินผลโครงสร้างหลักสูตร พร้อมปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้ว

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

6. การประเมินผลหลักสูตร

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร คือ การประเมินผล ซึ่งการประเมินผลเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับ คุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพัฒนาพร้อมกัน เพื่อให้ทราบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นหลักสูตรที่ดีหรือมีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง การประเมินผลของการใช้หลักสูตร ไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523, หน้า 192) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาพร้อมกัน และสรุปว่า จะให้คุณค่าของหลักสูตรที่

พัฒนาขึ้นมาในรูปร่างอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 195) กล่าวว่า การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหาอะไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถนำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล วิธีการประเมินอาจใช้การสังเกต สัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามให้ผู้ใช่ คือ ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 220) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรเป็นการเตรียมข้อสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจในระยะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตร ข้อสนเทศดังกล่าว อาจเกี่ยวกับโปรแกรมที่สมบูรณ์ทั้งหมด หรือองค์ประกอบเพียงบางส่วน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 29) ได้สรุปว่า การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

เวอร์เทิน,และแซนเดอร์ (Worthen, & Sanders, 1973, p.19) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตร ไว้ว่า การประเมินผลมีลักษณะเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของผลผลิต วิธีการ จุดหมาย และประโยชน์ ที่ได้รับจากโครงการโดยเน้นในเรื่องการตัดสินคุณค่าของสิ่งดังกล่าว

เกย์ (Gay,1991, p. 3) ได้ให้ความหมายการประเมินผลเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบในขั้นของการตัดสินใจ ก่อนที่จะถึงจุดหมาย

สรุปได้ว่าการประเมินผลหลักสูตรงานจักสานของเล่นจะเกิดประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้กลยุทธ์และเครื่องมือในการประเมินที่ถูกต้องเหมาะสม

6.1 ระยะเวลาของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและขั้นตอนที่แน่นอน เนื่องจากการประเมินผลอาจเกิดการผิดพลาดได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2539, หน้า 217) ได้กล่าวถึง ระยะเวลาในการประเมินผล และสรุปว่า สามารถทำได้ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร ระยะระหว่างการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ และระยะหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 193 – 194) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรควรมีการดำเนินการเป็นระยะๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของหลักสูตร อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยและในระยะต่างกัน การประเมินโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้
2. การประเมินหลักสูตรในระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร

3. การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร

สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตร ควรมีการประเมินตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรปรับปรุงในด้านใด จะได้ปรับปรุงแก้ไขได้เหมาะสม เมื่อปรับปรุงและนำไปใช้แล้ว ควรสรุปผลตัดสินอีกครั้งหนึ่งว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้น ควรจะดำเนินใช้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การบรรลุจุดหมายที่วางไว้ หรือควรยกเลิก

6.2 ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรนั้น ควรมีการยึดรูปแบบการประเมินที่แน่นอนและหลากหลาย เพื่อให้การประเมินนั้นประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 197 – 202) กล่าวว่า ในการประเมินผลนั้น ผู้ประเมินควรดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังนี้ คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลหลักสูตร ผู้ประเมินผลหลักสูตร ต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนก่อนว่า จะประเมินในส่วใด หรือเรื่องใด เช่น ต้องการประเมินผลเอกสารหลักสูตร ประเมินผลระบบการบริหาร ประเมินผลการสอนของครู ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นต้น

2. การวางแผนออกแบบการประเมินผล สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงได้แก่ 1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 2) การกำหนดแหล่งข้อมูล 3) การพัฒนาเครื่องมือ 4) การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน 5) การกำหนดเวลา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบขอบข่าย และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงานประเมินผล ถ้าผู้ประเมินต้องอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ช่วยหรือลูกมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของผู้ที่เหมาะสม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินผลควรกำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูล โดยอาจจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม

5. การรายงานผลการประเมินหลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินจะต้องรายงานและเสนอผลการประเมิน โดยพิจารณาตัดสินว่าจะให้ออกมาในรูปแบบใด อาจเป็นความเรียงหรือ เป็นรูปกราฟ

สรุปได้ว่าขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตร ควรมีการประเมินเป็นขั้นเป็นตอน มีการกำหนดวิธีการที่จะใช้ ในการประเมิน การสรุป และการนำผลที่ได้ไปพัฒนาในโอกาสต่อไป

6.3. รูปแบบการประเมินผลหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 207 – 242) กล่าวว่า ในเรื่องรูปแบบของหลักสูตรได้มีนักวิชาการได้เสนอรูปแบบการประเมินผลไว้หลายท่านเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการในปัจจุบันรูปแบบของการประเมินหลักสูตรสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่สร้างเสร็จใหม่ๆ เป็นการประเมินผลก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตร ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบปยุตช่วงค์

(Puisance analysis technique) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ส่วนของหลักสูตร คือ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้ตารางวิเคราะห์แบบปุยแซงต์ (Puisanc) ในการคำนวณเมื่อได้ตัวเลขหรือผลการคำนวณก็นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตรว่าอยู่ในระดับใด

2. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal attainment model) เป็นรูปแบบของการประเมินที่จะประเมินว่า หลักสูตรมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ได้แก่ การประเมินตามรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) ทาบา (Taba) แฮมมอนด์ (Hammon) และครอนบาค (Cronbach) เช่น

2.1 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler model of evaluation) ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.110 - 125) มีความเห็นว่า กระบวนการจัดการศึกษานั้น มีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ จุดหมายของการศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทั้ง 3 ส่วนนี้ จะมีความสัมพันธ์กันดังแผนภาพ ต่อไปนี้

ภาพ 2 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์
ที่มา : (Tyler, 1950, p. 110)

จุดหมายของการประเมินหลักสูตร ของไทเลอร์ ซึ่งถือว่าการประเมินผลหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน โดยมีการประเมินผลดังนี้ คือ

2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆโดยวิเคราะห์ทรัพยากรของจุดหมายคือ นักเรียน สังคมและเนื้อหาสาระขอบเขตของจุดหมายคือ จิตวิทยาการเรียน แลปรัชญาการศึกษา

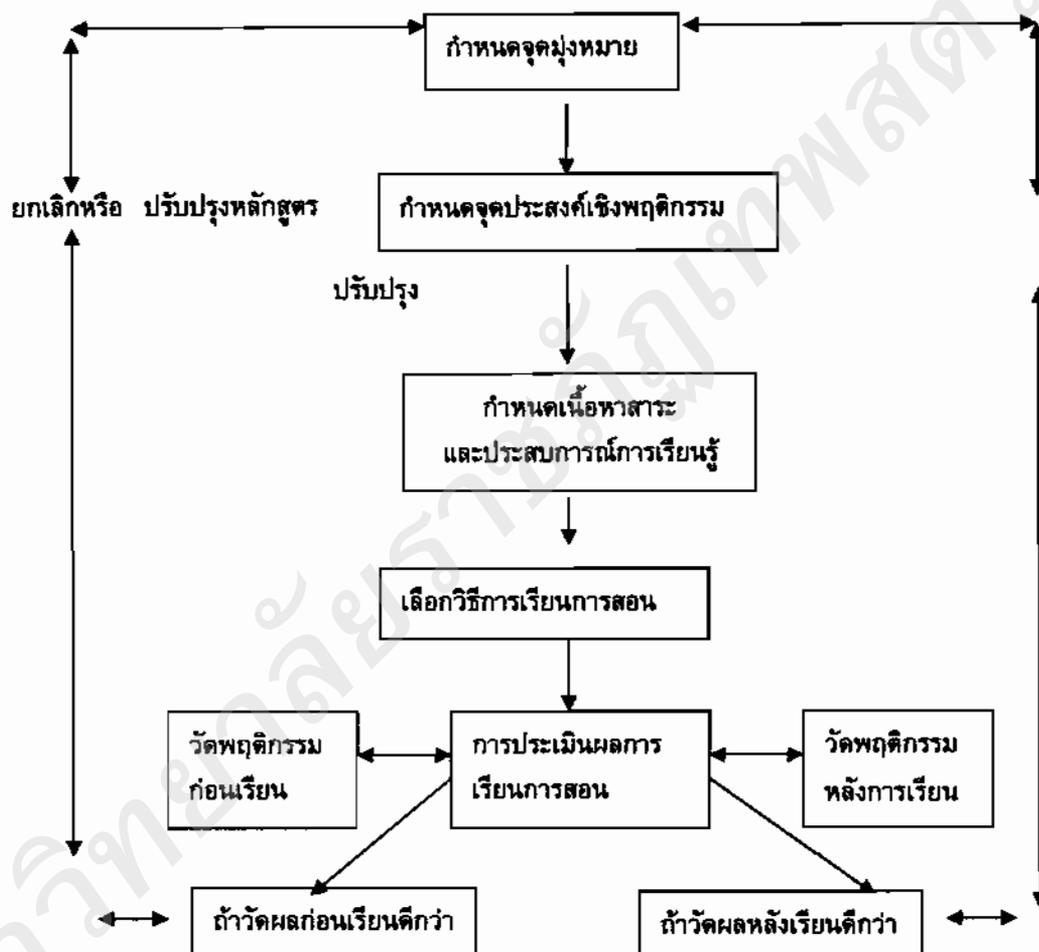
2.1.2 กำหนดจุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน เฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดในภายหลัง

2.1.3 กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

2.1.4 เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

2.1.5 ประเมินผลโดยใช้วิธีการต่าง ๆ หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.6 ถ้าไม่บรรลุจุดหมายที่วางไว้ จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิก หรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น เป็นข้อมูลในการปรับปรุง การกำหนดจุดหมายหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเขียนเป็นภาพประกอบ ได้ดังนี้

ภาพ 3 ขั้นตอนการเรียนการสอนและการประเมินผลหลักสูตร

ที่มา : ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p. 110)

2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแชมมอนด์ มีแนวคิดโดยมีส่วนร่วมยึดจุดประสงค์เป็นหลักคล้ายไทเลอร์ แต่ส่วนที่แตกต่างกันคือ จะประเมินองค์ประกอบต่างๆ ในรูปของปฏิสัมพันธ์ของมิติต่างๆที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติใหญ่ แต่ละมิติจะประกอบไปด้วย ตัวแปรที่สำคัญอีกหลายตัวแปร มิติทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม

3. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่ไม่ยึดเป้าหมาย เป็นรูปแบบการประเมินที่ไม่นำความคิดของผู้ประเมินเป็นตัวกำหนดความคิดในโครงการประเมิน ผู้ประเมินจะประเมินเหตุการณ์ที่เกิดจากความเป็นจริง ความเป็นอิสระในการประเมิน และต้องไม่มีความลำเอียง เช่น รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Michael Scriven)

4. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (criterion model) เป็นรูปแบบการประเมินที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้เกณฑ์เป็นหลัก เช่น รูปแบบการประเมินของสเทค (Stake's countenance model) สเทค (Stake) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นการบรรยายและตัดสินโปรแกรมการศึกษา ซึ่งเป็นการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมิน โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่าประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ การบรรยาย และการตัดสินใจ การบรรยายจะเป็นการอธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลต่างกัน ส่วนการตัดสินใจจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน (standard) ในการเปรียบเทียบ สเทคได้เสนอข้อมูลที่ควรพิจารณามี 3 ด้าน คือ

4.1 ด้านสิ่งที่มาก่อนหรือสภาพก่อนเริ่มโครงการ (antecedent) หมายถึง สิ่งต่างๆที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตร และเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว ประกอบด้วย 7 หัวข้อคือ บุคลิกและนิสัยของนักเรียนและครู เนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะของชุมชน

4.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน (transaction) หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะที่มีการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง เป็นขั้นของการใช้หลักสูตรประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ บรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

4.3 ด้านผลผลิต หรือผลที่ได้รับจากโครงการ (outcome) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทศนคติของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู และผลที่เกิดขึ้นกับสถาบัน

ตาราง 1 ตารางวิเคราะห์หลักสูตรของ Stake

การวิเคราะห์หลักสูตร	ข้อมูลที่ใช้ประเมินหลักสูตร
ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น
เกณฑ์มาตรฐาน	เกณฑ์การตัดสินใจของบุคคลต่าง ๆ
ก. ด้านสิ่งที่มาก่อน	
- บุคลิกและนิสัยของนักเรียน	
- บุคลิกและนิสัยของครู	
ฯลฯ	
ข. ด้านกระบวนการเรียน	
การสอน	
- การสื่อสาร	
- การจัดแบ่งเวลา	
ฯลฯ	
ค. ด้านการผลิต	
- คะแนนทางการเรียน	
ของนักเรียน	
- ความพึงพอใจของนักเรียน	
ฯลฯ	

ที่มา : Stake (Stake, 1957, p.123)

5. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร ที่ช่วยในการตัดสินใจ (decision model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการทำงานอย่างมีระบบ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบของ สตีฟเฟิลบีม และโพรวิส

5.1 รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ของสตีฟเฟิลบีมรูปแบบ CIPP (The CIPP model) ได้ให้แนวคิดว่า ในการประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งสำคัญที่เราต้องประเมินอยู่ 4 ด้าน คือ

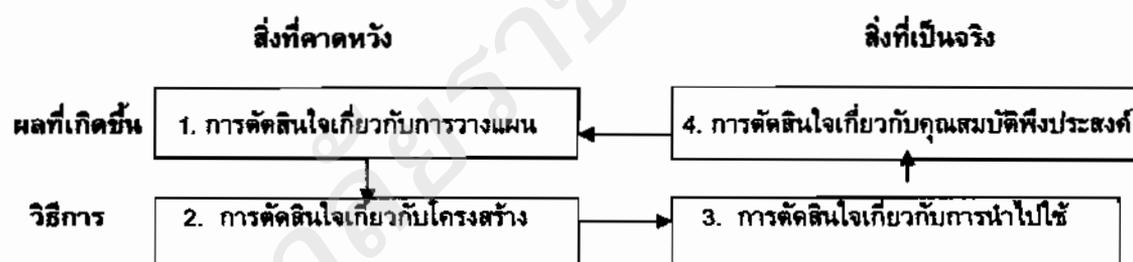
5.1.1 การประเมินบริบท (context evaluation) คือการประเมินสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ต่าง ๆ ของหลักสูตรโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่า ควรกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างไร จึงจะสนองความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบอยู่ การประเมินหลักสูตรนี้จะประเมินในเรื่อง จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาสาระที่อยู่ในหลักสูตร

5.1.2 การประเมินปัจจัยตัวป้อน (input evaluation) คือการประเมินปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร นักเรียน อุปกรณ์ และสื่อ การเรียน การสอน อาคารสถานที่ งบประมาณ ฯลฯ เพื่อตรวจสอบดูว่า ปัจจัยตัวป้อนเหล่านี้เป็นอย่างไร มีผลหรือมีส่วนช่วยในการใช้หลักสูตรในเชิงปฏิบัติบรรลุผลหรือไม่อย่างไร

5.1.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินหลักสูตรในชั้นปฏิบัติการ หรือประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบดูว่ากิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ของการใช้หลักสูตรในสถานที่เป็นจริงเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อบกพร่องหรือไม่

5.1.4 การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรโดยตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีคุณสมบัติตรงตามจุดหมายหลักสูตรหรือไม่เพียงใด ซึ่งอาจจะพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

จากแนวคิดในการประเมินผลองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ของการประเมินได้ดังภาพ ต่อไปนี้

ภาพ 4 ภาพแสดงประเภทและความสัมพันธ์ของศัพท์เฟิลมีมต่อสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เป็นอย่างจริง
ที่มา : (Stufflebeam, 1971, p. 154)

และสามารถทำการประเมินเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แสดงไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงวิธีการประเมินองค์ประกอบโดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี

บริบท	ปัจจัยเบื้องต้น	กระบวนการ	ผลผลิต
1. บรรยายสภาพแวดล้อม	บรรยายวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์และวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม	รวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะสำหรับการตัดสินใจในโครงการ	กำหนดเกณฑ์การวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์โดยการเทียบผลการวัดกับเกณฑ์มาตรฐานและแปลความหมาย
2. เปรียบเทียบปัจจัยป้อนเข้าและผลผลิตที่เป็นจริง	ยุทธวิธีการแก้ปัญหาและการออกแบบ	และกระบวนการที่เป็นจริง	ผลผลิตในรูปของข้อมูลที่ได้จากองค์ประกอบทั้ง 3 เป็นพื้นฐาน
3. เปรียบเทียบระบบการปฏิบัติที่น่าจะเป็นและที่เป็นไปได้	กระบวนการที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปได้		
4. วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็จริง			

ที่มา : (Stufflebeam, 1971, p. 155)

จากการที่ได้ศึกษารูปแบบการประเมินผลหลักสูตรมาทั้งหมดข้างต้นดังที่กล่าวแล้วสรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ เพื่อให้การประเมินผลแม่นยำและเที่ยงตรง ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูล 2 แหล่ง คือ ผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลจากชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ มีการประเมินพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจ (cognitive domain) ทักษะการปฏิบัติ (psychomotor domain) เจตคติ (affective domain) มาเป็นแนวทางในการประเมิน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , 2545, หน้า 1- 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการทำงาน ทำงานเป็น รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการจัดการ การวางแผน การออกแบบในการทำงาน มีวิธีการใหม่ๆ พัฒนาคุณภาพของงาน

1. ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะในการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีต่างๆมาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสม คุ่มค่า และมีคุณธรรม สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือวิธีการใหม่ สามารถเป็นหมู่คณะมีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน อันจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเอง และพึ่งตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ร่วมมือและแข่งขันในระดับสากลในบริบทของสังคมไทย

2. วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เน้นการทำงาน กระบวนการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงานและการทำงานอย่างมีกลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนนำเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทย และเทคโนโลยีสากลมาใช้และประยุกต์ใช้ในการทำงาน รวมทั้งการสร้าง พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานอย่างประหยัด และคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงกำหนดวิสัยทัศน์ การเรียนรู้ที่ยึดงานและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและการแก้ปัญหา งานที่นำมาฝึกฝนเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนั้นเป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคมและงานเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและศีลธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความดีที่หลอมรวมกันจนก่อให้เกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

3. คุณภาพของผู้เรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการทำงานและอาชีพ

มีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน สามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่

มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อ เสียสละและมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพสุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

4. สาระการเรียนรู้

4.1 สาระ

กลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี มีสาระความรู้ที่เป็นแก่นสารความรู้ของกลุ่ม 5 สาระ คือ

- สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว
- สาระที่ 2 การอาชีพ
- สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี
- สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ
- สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง. 1.1 เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง. 1.2 มีทักษะ กระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

เป็นสาระที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวันทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม ที่ว่าด้วยเรื่อง งานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ ซึ่งหมายความว่า สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนครบทั้ง 5 งาน ภายใน 3 ปี ของแต่ละช่วงชั้น จะขาดงานหนึ่งงานใดมิได้

งานบ้าน

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย บ้านและชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ โดยเน้นการปลูกฝังลักษณะนิสัยการทำงาน ทักษะ กระบวนการทำงาน การแก้ปัญหาในการทำงาน มีความรับผิดชอบ สะอาด มีระเบียบ ประหยัด อดออม อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ครบทั้ง 3 เรื่อง ภายใน 3 ปี ของแต่ละช่วงชั้นจะขาดงานหนึ่งงานใดมิได้

งานเกษตร

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบด้วย การปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ ตามขบวนการผลิตและการจัดการผลผลิต มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเพิ่มผลผลิต ปลูกฝังความรับผิดชอบ ขยัน อดทน อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ สถานศึกษา

สามารถจัดให้เรียนรู้ทั้งการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ภายใน 3 ปี ของแต่ละช่วงชั้น

งานช่าง

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานตามกระบวนการของงานช่าง ซึ่งประกอบด้วย การบำรุงรักษา การติดตั้ง/ประกอบ การซ่อมและการผลิต เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 4 งาน ภายใน 3 ปี ของแต่ละช่วงชั้น

งานประดิษฐ์

เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานด้านการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ ที่เป็นการประดิษฐ์ทั่วไปและที่เป็นเอกลักษณ์ไทย โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์ เน้นความประณีต สวยงามตามกระบวนการงานประดิษฐ์ และเน้นการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทยตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล

งานธุรกิจ

เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดการด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด ซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจในชีวิตประจำวัน งานสำนักงาน การเงินและบัญชี การขายและการจัดการ ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 5 เรื่อง ภายใน 3 ปี ของแต่ละช่วงชั้น

สาระที่ 2 การอาชีพ

มาตรฐาน ง. 2.1 เข้าใจ มีทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริตมีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับหลักการ คุณค่าประโยชน์ของการประกอบอาชีพสุจริต ตลอดจนการเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง. 3.1 เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการเทคโนโลยี ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา จินตนาการ ใช้ความคิดอย่างเป็นระบบในการออกแบบ การสร้างสิ่งของเครื่องใช้ วิธีการเชิงกลยุทธ์ ตามกระบวนการเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยี ในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม โลกของความงามและอาชีพ

เป็นสาระที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหาและสนองความต้องการของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างและใช้สิ่งของเครื่องใช้ วิธีการ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐาน ง. 4.1 เข้าใจเห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณธรรม

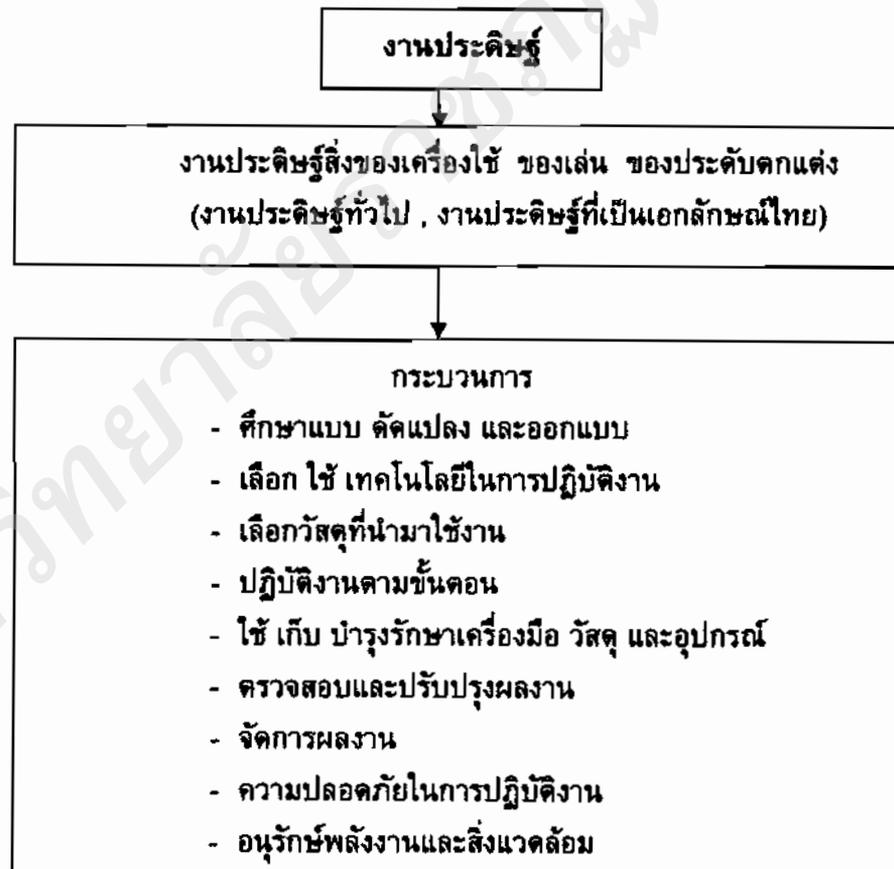
เป็นสาระที่เกี่ยวกับกระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาความรู้ การสืบค้น การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาหรือสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

มาตรฐาน ง. 5.1 ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน การผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา การสร้างงาน การอาชีพสุจริตอย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมีความคิดสร้างสรรค์

5. ขอบเขตการเรียนรู้งานประดิษฐ์

งานประดิษฐ์เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานด้านการประดิษฐ์สิ่งของ ของเล่น ของใช้ ของประดับตกแต่ง ที่เป็นการประดิษฐ์ทั่วไปและเป็นการประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์ เน้นความประณีตสวยงามตามกระบวนการงานประดิษฐ์ เน้นการอนุรักษ์ การสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตามกฎหมายท้องถิ่นและสากล ดังภาพ 5

ภาพ 5 ขอบข่ายสาระการเรียนรู้งานประดิษฐ์

ที่มา : กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 8) การจัดสาระการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ตาราง 3 หลักการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระการเรียนรู้พื้นฐาน	สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
1. ให้บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยในแต่ละช่วงชั้นจะมีการบูรณาการครบหรือไม่ครบทั้ง 5 สาระก็ได้	1. เป็นการจัดรายวิชาเพื่อสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและชุมชน
2. ให้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้สาระใดสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็น แกนหลัก แล้วบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ก็ได้	2. เป็นการจัดเพื่อความลุ่มลึกและต่อเนื่องจาก กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน
3. การบูรณาการสถานศึกษาจะเลือกบูรณาการ สถานศึกษาจะเลือกบูรณาการแบบใดก็ได้	3. การตั้งชื่อ ให้ตั้งชื่อตามความเหมาะสมและ สอดคล้องกับสาระที่ปรากฏในรายวิชานั้นๆ ใน หลักสูตรที่ตั้งใหม่ ใช้ชื่อว่า หลักสูตรงาน จักสานของเล่น
4. การตั้งชื่อรายวิชาให้ใช้ชื่อตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ นั้นๆ เช่นรายวิชาการงานอาชีพและ เทคโนโลยีชั้น ป.1 ฯลฯ	

ที่มา: กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก, หน้า 50) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า งานจักสานของเล่นอยู่ในสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว วิชางานประดิษฐ์ เป็นสาระเพิ่มเติม

6. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ 2544ข, หน้า127-130) มีดังนี้

1. กลวิธีการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นหัวใจของการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีแนวคิดหลัก (main concept) ของวิธีการเรียนรู้ตามลักษณะดังนี้

1.1 จัดการเรียนรู้ให้ครบองค์รวมของการพัฒนาตามศักยภาพผู้เรียน คือ ผู้เรียนต้องมีทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

1.2 การจัดการเรียนรู้ต้องกำหนดเป็นงาน (task) โดยแต่ละงานต้องเป็นไปตาม โครงสร้างและการเรียนรู้ของกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี คือ

1.2.1 ความหมายของงาน

1.2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของงาน

1.2.3 มีทฤษฎีสนับสนุนหลักการของงาน

1.2.4 วิธีการและขั้นตอนการทำงาน

1.2.5 กระบวนการทำงาน การจัดการเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ และแนวทางในการประกอบอาชีพ

1.2.6 การนำเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงานมาสร้าง และพัฒนา ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ

1.2.7 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการทำงาน การประกอบอาชีพ

ผู้สอนสามารถสอนแต่ละงานครบหรือไม่ทั้ง 7 หัวข้อก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะงานแต่ทั้งนี้ จะต้องสอนครบทั้งมาตรฐานด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม

1.3 การจัดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จากสาระภายในกลุ่มมาบูรณาการกันได้ หรือนำสาระจากกลุ่มวิชาอื่นมาบูรณาการกับสาระของกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยีก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานตาม กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กระบวนการทำงาน กระบวนการคิด กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ฯลฯ จนเกิดทักษะใน การทำงานและได้ชิ้นงาน รวมทั้งสร้าง พัฒนางานและวิธีการใหม่

1.4 จัดการเรียนรู้ได้ทั้งภายในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน โดยจัดให้สถานปฏิบัติงาน แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบการอาชีพอิสระ ฯลฯ ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับสภาพ ความพร้อมของสถานศึกษา ผู้เรียน และคุณพินิจของผู้สอน โดยคำนึงถึงสภาพการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี

1.5 จัดการเรียนรู้โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดงานที่มีความหมายกับผู้เรียน ซึ่ง ทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ ความสำคัญ เห็นคุณค่า ย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการ ปฏิบัติงาน

1.6 จัดการเรียนรู้โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความ พร้อมทางร่างกาย อุปนิสัย สติปัญญา และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยีจึง เสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

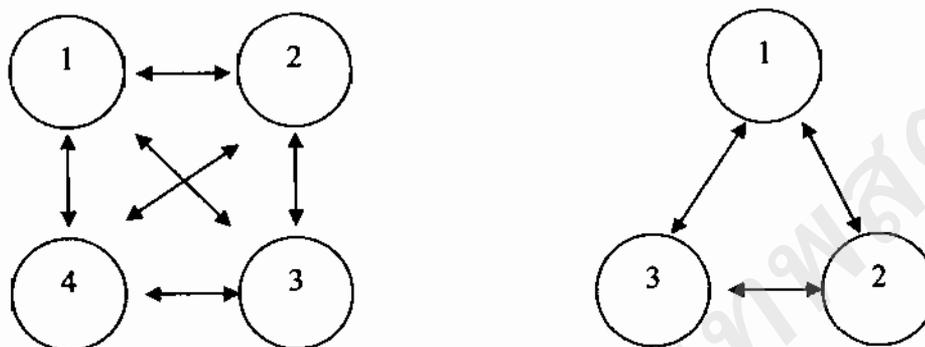
2.1 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

2.2 เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า

2.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์

2.4 การเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม

รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ภาพ 6 รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ที่มา (กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี, 2544ข, หน้า 20)

การจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้สอนจะเริ่มต้นจากรูปแบบใดก่อนหลังก็ได้และอาจจัดการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 4 รูปแบบก็ได้ รายละเอียดของแต่ละรูปแบบมีดังนี้

1. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริงๆ มีขั้นตอนอย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ

1.1 ขั้นศึกษาและวิเคราะห์

1.2 ขั้นวางแผน

1.3 ขั้นปฏิบัติ

1.3.1 ผู้สอนให้คำแนะนำ

1.3.2 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ

1.3.3 ผู้เรียนฝึกฝน

1.4 ขั้นประเมินปรับปรุง

2. การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าเป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จนสามารถสนองแรงจูงใจ ใฝ่รู้ของตนเอง ทั้งนี้ผู้สอนควรให้ผู้เรียนเรียบเรียงกระบวนการกระบวนการแสวงหาความรู้เสนอต่อผู้สอนหรือผู้เรียน

3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ครูผู้สอนสร้างกิจกรรม โดยที่กิจกรรมนั้นอาจจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์ของผู้เรียน หรือเป็นกิจกรรมใหม่ หรือเป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวันก็ได้

3.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจากข้อ 3.1) โดยการอภิปรายการศึกษาค้นคว้า

ตัวอย่าง หรือการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

3.3 ผู้เรียนวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุอะไร

3.4 สรุปผลที่ได้จากข้อ 3.3) เพื่อนำไปสู่หลักการ / แนวคิดของสิ่งที่ได้เรียนรู้

3.5 นำหลักการ แนวคิดจากข้อ 3.4 ไปใช้กับกิจกรรมใหม่ หรือกิจกรรมอื่น ๆ

หรือสถานการณ์ใหม่ต่อไป

อนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ ผู้สอนควรดำเนินการจัดการเรียนการสอน ให้ครบทั้ง 5 ขั้นตอน (ข้อ 3.1 – 3.5)

4. การเรียนรู้จากการทำงานกลุ่มเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้มีการเลือกใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ ในการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

สรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริง เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานเป็นกลุ่ม ใช้กระบวนการกลุ่มในการแก้ปัญหา หลักสูตรงานจักสานของเส้นเป็นสาระเพิ่มเติม จึงใช้กระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีด้วย

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นจึงต้องทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอกเพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 หน้า 24)

7.1 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ต้องวัดและประเมินผลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ มุ่งหาคำตอบว่า ผู้เรียนมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรจัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของจริงของผู้เรียน คือ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 หน้า 145)

อุทุมพร จามรมาน (2546, หน้า 2) กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) เป็นการตีค่าความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนที่เรียนโดยการปฏิบัติจริง

เช่น บริการชุมชนจริง ฝึกงานในโรงงานจริง ซึ่งการตีค่าความสามารถที่แท้จริง ได้สรุปมีลักษณะดังนี้

1. มีการออกแบบการตีค่าความสามารถ(performance)ที่แทนความสามารถได้ เช่น ตีค่าการเขียนของผู้เรียนจากที่เขียนจริง ตีค่าการทำการทดลองวิทยาศาสตร์ที่ทำจริง มีใช้คู่มือทัศน์หรือสมุดสถานการณ์ขึ้น
2. เกณฑ์ในการตัดสินได้มาจากการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ
3. การตีราคาโดยผู้เรียนเองเป็นเรื่องสำคัญ
4. ผู้เรียนต้องนำเสนอผลงานของคนต่อหน้าสาธารณชน และนำเสนอด้วยตนเอง
5. ใช้เวลานานพอสมควรในการได้ข้อมูลเพื่อประเมินผล

7.2 ลักษณะสำคัญของการวัดผลและประเมินจากสภาพจริงมีดังนี้

1. การวัดผลและประเมินจากสภาพจริง มีลักษณะสำคัญคือ ใช้วิธีการประเมินกระบวนการที่ซับซ้อนความสามารถในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของผู้เรียนในด้านของผู้ผลิตและกระบวนการที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถจำจ้ออะไรได้บ้าง
2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนที่ควรส่งเสริมและส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ความสามารถ ความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล
3. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อนร่วมห้องเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้
4. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนและการวางแผนการสอนของผู้สอนว่าสามารถตอบสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่
5. ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้
6. ประเมินด้านต่างๆด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่างๆอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 , หน้า 132- 134)

7.3 วิธีการวัดและประเมินผลที่สำคัญ

1. การสังเกต (observe) ทำให้สามารถเรียนรู้เรื่องราวของผู้เรียนแต่ละคนได้ แต่การสังเกตที่ไม่ได้มีการเตรียมการในรายละเอียดต่างๆหรือใช้วิธีการที่ไม่ดีก็จะทำให้ขาดความเชื่อมั่นได้ การใช้วิธีการสังเกตโดยตรงทำให้ได้ข้อมูลที่ดี และในการสังเกตจะต้องเลือกว่าจะสังเกตตามกรอบที่กำหนดไว้หรือไม่ต้องมีกรอบ

การสังเกตตามกรอบ จะประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ต้องกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด

2. เครื่องมือที่ใช้บันทึกข้อมูลการสังเกต อาจใช้ตั้งแต่การบันทึกพฤติกรรมจนกระทั่งมาตราส่วนประเมินค่า

3. รายการสังเกตอาจจะแจ้งให้ผู้เรียนทราบหรือไม่ก็ได้ แต่ผู้สังเกตต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดี

4. ต้องเจาะผู้เรียนที่คิดไว้แล้วว่าจะสังเกตใคร
การสังเกตไม่มีกรอบ ควรมีลักษณะดังนี้

1. ไม่ต้องระบุจุดประสงค์ของการสังเกต
2. เพียงแต่ใช้เครื่องมือเพื่อบันทึกข้อมูลต่างๆในกระดาษเปล่า
3. อาจสังเกตผู้เรียนคนใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่สังเกตอาจจะตั้งใจหรือจะตั้งใจไม่ได้

2. การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีการที่ดีที่สุด ทำให้รู้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนที่ท่านไม่ได้สังเกตด้วยตนเองนั้นเหตุการณ์เป็นอย่างไร การสัมภาษณ์สามารถใช้อย่างกว้างขวาง เช่น อาจสัมภาษณ์ความคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

3. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ (performance assessment) เป็นการประเมินที่ต้องการให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถที่รอบรู้ด้วยการปฏิบัติหรือผลิตผลงาน รูปแบบที่ใช้ในการประเมินการประเมินการปฏิบัติมีหลายรูปแบบ เช่น การออกแบบการทดลองและการดำเนินการทดลอง การเขียนความเรียงซึ่งต้องการให้ผู้เรียนได้คิด ได้สังเคราะห์ หรือนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ การทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

ลักษณะสำคัญของการประเมินความสามารถ คือ กำหนดวัตถุประสงค์ของงาน วิธีการทำงาน ผลสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน และมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน การประเมินความสามารถที่แสดงออกของผู้เรียนทำได้หลายแนวทางต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สภาพการณ์ และความสนใจของผู้เรียน

7.4 เกณฑ์การประเมิน (rubric)

รูบรีค คือ เครื่องมือในการให้คะแนน ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ด้านต่างๆ ที่ใช้พิจารณาชิ้นงานหรือการปฏิบัติ เช่น การประเมินงานเขียนจะพิจารณาวัตถุประสงค์ องค์ประกอบ รายละเอียด น้ำเสียงของการเขียน และกลวิธีการเขียน เป็นต้น อีกประการหนึ่ง คือ ระดับคุณภาพของเกณฑ์ แต่ละด้าน ซึ่งมีตั้งแต่ระดับดีเยี่ยมจนถึงต้องปรับปรุง รูบรีคเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scales) ที่ใช้ประเมินการปฏิบัติ ซึ่งตรงกันข้ามกับแบบสำรวจรายการ (checklists) โดยปกติจะเรียกว่าแนวทางการให้คะแนน (scoring guides) ประกอบด้วยเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะ ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของนักเรียน หรือประเมินผลผลิตซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติงาน (กึ่งกาญจน์ สิริสุนทร 2550, หน้า 1)

7.5 เกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubrics)

คือ เกณฑ์การให้คะแนนที่ถูกพัฒนาโดยครูหรือผู้ประเมินที่ใช้วิเคราะห์ผลงานหรือกระบวนการที่ผู้เรียนได้พยายามสร้างขึ้น การประเมินผลงานของนักเรียนจะมี 2 ลักษณะคือ ผลงานที่ได้จากกระบวนการของนักเรียน และกระบวนการที่นักเรียนใช้เพื่อให้เกิดผลงาน จะประเมินในลักษณะใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ อาจประเมินลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือประเมินทั้งสองลักษณะก็ได้ ผู้ประเมินจะต้องตัดสินคุณภาพของผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานของผู้เรียนแต่ละคนที่มีระดับที่แตกต่างกันหลายระดับ ระดับที่แตกต่างกันอาจจะเป็นระดับคุณภาพของชิ้นงานที่ได้สร้างขึ้น หรือระดับของกระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้เพื่อให้เกิดผลงาน เพื่อให้การตัดสินใจสอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ผู้ประเมินจะต้องใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพชิ้นงานของผู้เรียน เกณฑ์อาจจะอยู่ในเชิงคุณภาพหรือปริมาณ อาจจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) หรือแบบตรวจสอบ (checklist) โดยปกติจะใช้ rubric ในการประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้เดียวหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของงานปฏิบัติ แต่การปฏิบัติงานที่มีซับซ้อน ผู้ประเมินจะต้องประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ที่หลากหลายและประเมินหลาย ๆ ส่วนของการปฏิบัติ นั่นคือผู้ประเมินจะต้องมีเกณฑ์การให้คะแนนที่มากมายเพื่อให้เหมาะกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน หรือเหมาะกับแต่ละส่วนของการปฏิบัติงาน การให้คะแนนจะอยู่ในรูปของตัวเลข โดยปกติจะเป็น 0-3 หรือ 1-4 ในแต่ละระดับของคะแนนจะขึ้นอยู่กับระดับของคุณภาพของงาน ดังนั้นตัวเลข 4 อาจจะหมายถึงระดับคุณภาพสูงสุด เลข 3 เป็นระดับคุณภาพรองลงมา คุณภาพของงานในแต่ละระดับจะต้องใช้การอธิบาย (rubric) ดังนั้นในแต่ละระดับคะแนนจะต้องอธิบายเป็นภาษาที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการปฏิบัติงานในระดับนั้น (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2544)

ความสำคัญ ของเกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric)

การประเมินศักยภาพของผู้เรียนโดยให้ลงมือปฏิบัติ นั้น ไม่มีค่าเฉลี่ยหรือคำตอบถูกที่แน่ชัดลงไปเหมือนแบบทดสอบเลือกตอบ การประเมินผลงานแต่ละชิ้นของผู้เรียนที่ได้ลงมือปฏิบัติจึงมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินคุณภาพของงานอย่างเป็นปรนัย ซึ่งมันเป็นการยากที่จะทำได้ และได้ค้นพบการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนหรือ rubric ขึ้นมาเพื่อกำหนดแนวทางในการตัดสินอย่างยุติธรรม และปราศจากความลำเอียง rubric จะต้องมีความชัดเจนในเกณฑ์การให้คะแนนอย่างพอเพียงถึงขนาดที่ผู้ประเมิน 2 คนสามารถใช้ rubric เดียวกันประเมินชิ้นงานของผู้เรียนชิ้นเดียวกันแล้วให้คะแนนได้ตรงกัน ระดับของความสอดคล้องในการให้คะแนนของผู้ประเมิน 2 คนที่ประเมินอย่างเป็นอิสระจากกันจะเรียกว่า ความเชื่อมั่น (reliability) ของการประเมิน (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2544)

สรุปว่า รูบริกเป็นเครื่องมือให้คะแนนชนิดหนึ่ง ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานหรือผลงานของนักเรียน รูบริกประกอบด้วย 2 ส่วน คือ เกณฑ์ที่ใช้ประเมินการปฏิบัติหรือผลผลิตของนักเรียน และระดับคุณภาพหรือระดับคะแนน เกณฑ์จะบอกผู้สอนหรือผู้ประเมินว่าการปฏิบัติงานหรือผลงานนั้น ๆ จะต้องพิจารณาสิ่งใดบ้าง ระดับคุณภาพหรือระดับคะแนนจะบอกว่า การปฏิบัติหรือผลงานที่สมควรจะไ้ระดับคุณภาพหรือระดับคะแนนนั้น ๆ ของเกณฑ์แต่ละตัวมีลักษณะ

อย่างไร รูบรีคจึงเป็นเหมือนการกำหนดลักษณะเฉพาะ (specification) ของการปฏิบัติหรือผลงานนั้น ๆ ในเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ หรือทั้ง 2 ประการรวมกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประเมิน ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยี (สาระเพิ่มเติม) งานจักสานของเล่น วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้อิงเกณฑ์การประเมินแบบรูบรีค (rubric)

งานจักสานของเล่น

1. ประวัติความเป็นมา

การทำงานจักสานในประเทศไทย มีการทำสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ นักโบราณคดีได้พบหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับการทำงานจักสานในยุคหินใหม่ที่บริเวณถ้ำแห่งหนึ่งในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี ซึ่งทำด้วยไม้ไผ่เป็นลายขัดสองเส้นประมาณว่ามีอายุราว 4,000 ปีมาแล้ว นอกจากนี้ก็ยังพบภาชนะดินเผาที่มีร่องรอยของงานจักสานปรากฏอยู่ ซึ่งนำไปสู่การสันนิษฐานว่าเป็นงานจักสาน คือ ภาชนะดินเผาก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี เป็นภาชนะรูปทรงคล้ายอ่างมีร่องรอยของงานจักสาน ประทับอยู่บนผิวด้านนอก ซึ่งสันนิษฐานว่าทำขึ้นโดยใช้ดินเหนียวยาล้างไปในภาชนะภาชนะจักสาน เมื่อดินแข็งและแห้งแล้วจึงนำไปเผาไฟ ไฟจะไหม้ภาชนะจักสานซึ่งเป็นแม่แบบหมด เหลือดินเผาที่มีรูปร่างเช่นเดียวกับแม่แบบ จึงปรากฏรอยสานที่ผิวด้านนอกตามลวดลายต้นแบบ การทำงาน จักสานยุคแรก ๆ มนุษย์จะนำวัตถุดิบจากธรรมชาติเท่าที่จะหาได้ใกล้ตัวมาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น การนำไปไม้ กิ่งไม้ ต้นไม้ประเภทเถามาสานมาขัดเป็นรูปทรงง่าย ๆ เพื่อใช้เป็นภาชนะหรือมาสานขัดกันเป็นแผ่นเพื่อใช้สำหรับปูลาด รองนั่ง รองนอน ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นงาน จักสานที่มีความประณีตในยุคต่อๆมา งานจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มนุษย์คิดวิธีการ ต่างๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตรประจำวันด้วยวิธีการสอดขัดและสานกันของวัสดุ ที่เป็นเส้นเป็นริ้วโดยสร้างรูปทรงของสิ่งประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความประสงค์ในการใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์ประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อศาสนาและวัสดุในท้องถิ่นนั้นๆ(วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2532 ก,หน้า 1)

ในประวัติศาสตร์ชาติไทยปรากฏว่ามีงานจักสานมานานแล้วตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แต่ไม่มีหลักฐานปรากฏให้เห็นหรือกล่าวถึงในเอกสาร จนในสมัยสุโขทัยราวพุทธศตวรรษที่ 18 – 30 จึงมีการกล่าวถึง ว่าพระร่วงทรงคิดภาชนะขึ้นสำหรับใส่ น้ำส่งส่วยให้ขอม เป็นงานจักสานยาด้วยชันน้ำไม้รวักเรียกว่ากระอมหรือครุทำจากไม้ไผ่มีน้ำหนักเบาว่าเครื่องปั้นดินเผา งานจักสานส่วนมากจะเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งมีอยู่ทั่วๆ ไป ทุกภาคของประเทศไทย คำว่าศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสามารถจำแนกออกได้เป็นทั้งศิลปะพื้นบ้าน และหัตถกรรมพื้นบ้าน (สุพหล ชันขสุภ, 2543, หน้า 2 - 3)

2. งานจักสานในภาคต่าง ๆ

ภาคเหนือ

เป็นดินแดนที่มีศิลปวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นเป็นของตนเองเป็นเหตุให้งานจักสานในภาคเหนือมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากภาคอื่น นอกจากนี้ภาคเหนือ มีสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างไปจากภาคอื่นๆ สภาพการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ทำให้ภาคเหนือเป็นแหล่งผลิตเครื่องมือเครื่องใช้จักสานที่สำคัญ ภาคเหนือยังมีวัตถุดิบหลายชนิด ที่นำมาทำเครื่อง จักสานได้ เช่น กก แห่ียง ไบสาน และไม้ไผ่ โดยเฉพาะ อย่งยังไม้ไผ่ซึ่งมีหลายชนิดที่ใช้ทำงานจักสานได้ดี นอกจากนี้สภาพภูมิประเทศและการประกอบอาชีพของภาคเหนือที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนทำงานจักสานแล้วศิลปวัฒนธรรม ชนบประเพณี และศาสนาของภาคเหนือ ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้งานจักสานภาคเหนือมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง นอกจากนี้ วัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียวของชาวเหนือ ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดงานจักสานที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคข้าวเหนียวหลายอย่าง เช่น ลั้งถึง ก๋วย ข้าวหวด ก๋องข้าว กระจิบข้าว แอบ ข้าว ชั้นโตก ฯลฯ งานจักสานเหล่านี้หลายชนิดมีลักษณะเฉพาะถิ่น โดดเด่น ได้แก่ ก๋องข้าว แอบข้าว เบี้ยด เป็นต้น

ภาคใต้

การทำงานจักสานพื้นบ้านในแต่ละภาคของไทยมีปัจจัยหลายอย่างเป็นองค์ประกอบกำหนดรูปแบบของงานจักสาน โดยเฉพาะสภาพทางภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้าง งานจักสานพื้นบ้านภาคต่างๆ เครื่องจักสานพื้นบ้านของภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน ลักษณะภูมิศาสตร์ของภาคใต้ที่แตกต่างไปจากภาคอื่นๆ ส่งผลถึงการประกอบอาชีพและการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ประเภทงานจักสานด้วย ภาคใต้เป็นแหล่งที่มีวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทำงานจักสานได้หลายชนิด เช่น ไม้ไผ่ หวาย กระจูด และย่านลิเภา บริเวณชายฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไปเป็นแหล่งสำคัญของการผลิตงานจักสานของภาคใต้ มีงานจักสานหลายอย่างที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่ต่างไปจากงาน จักสานอื่นๆ เช่น เครื่องจักสานย่านลิเภาที่ทำกันมากในบริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องจักสานกระจูดทำกันมากในหลายท้องถิ่นในเขตจังหวัดพัทลุง สงขลา และปัตตานี นอกจากนี้ก็มีเครื่องจักสานไม้ไผ่ที่ทำกันทั่วไปแทบทุกจังหวัด เครื่องจักสานพื้นบ้านของภาคใต้โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะถิ่นที่น่าสนใจมีหลายชนิด แต่มีงานจักสานชนิดหนึ่งที่สร้างตามความต้องการในการใช้สอยตามสังคมเกษตรกรรมของ ชาวใต้ที่มีความสวยงาม มีลวดลายที่ประณีตและเอื้ออำนวยต่อประโยชน์ใช้สอยเป็นอย่างดี ทั้งยังสัมพันธ์กับความเชื่อถือของชาวใต้ที่น่าสนใจยิ่ง คือ กระดัง ซึ่งชาวใต้เรียกว่า "ดั่ง"

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เป็นภาคที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ครอบคลุมหลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลยมหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย อุดรธานี อุบลราชธานี หนองบัวลำพู มุกดาหาร ภาคอีสานเป็นดินแดนที่แยกจากที่ราบภาคกลาง โดยมีภูเขาที่ยกขึ้นมาประคองขอบของที่ราบสูงหั้นด้านขึ้นไปทางภาคกลางด้านใต้มีด้านชันทางที่ราบต่ำเขมร ที่ราบสูง อีสานจะลาดเอียงไปทางตะวันออกเฉียงใต้บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ทำให้แม่น้ำสายสำคัญๆ ของภาคนี้ไหลจากตะวันตกไปยังตะวันออกไปรวมกับแม่น้ำโขง

นอกจากประชากรในภาคอีสานจะมีความหลากหลายของลักษณะทางชาติพันธุ์แล้ว ยังมีวัฒนธรรม การบริโภคข้าวเหนียวเช่นเดียวกับประชาชนส่วนใหญ่ในภาคเหนือแม้ว่าคนอีสานจะบริโภคข้าวเหนียวเหมือนกับคนภาคเหนือก็ตาม แต่งานจักสานที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการบริโภคข้าวเหนียวของภาค อีสานมีลักษณะเฉพาะคนที่ต่างไปจากของภาคเหนือ ถึงแม้จะใช้ประโยชน์ในการใส่ข้าวเหนียว เช่นเดียวกันก็ตาม งานจักสานภาคอีสานที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียวที่สำคัญ คือ ก่องข้าว และกระติบ

ภาคกลาง

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคกลางทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตร จำเป็นต้องใช้เครื่องมือเครื่องใช้จักสานหลายชนิดโดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่ม เจ้าพระยา ท่าจีน และแม่กลอง ซึ่งเป็นที่โล่งประชาชนนิยมปลูกไม้ไผ่ไว้ตามบริเวณหมู่บ้านและตาม ทั่วไปปรายนา และนอกจากนี้ในบริเวณจังหวัด กาญจนบุรี เพชรบุรี ลงไปจนถึงจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ มีภูเขาตะนาวศรีเป็นแนวเขาที่มีป่าไม้ไผ่อยู่เป็นจำนวนมาก จากลักษณะดังกล่าว ทำให้บริเวณภาคกลางมีการทำงานจักสานอย่างแพร่หลาย แต่ก็มีงานจักสานส่วนที่ทำได้ด้วยวัสดุ ติบ อย่งอื่น ได้แก่ ไบสาน ไบศาล หวาย ผักตบชวา เป็นต้น ลักษณะภูมิประเทศของภาคกลางดังกล่าว เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งจำเป็นต้องใช้งานจักสานใน ชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ขนบประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของท้องถิ่น ก็เป็นเครื่องกำหนด รูปแบบของงานจักสานด้วย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน(เล่ม 22), 2548, หน้า 81)

สรุปว่างานจักสานของภาคต่าง ๆ มีลักษณะแตกต่างกัน เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ ขนบประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของท้องถิ่น วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น สภาพความต้องการใน ชีวิตประจำวัน สุพรรณบุรีอยู่ในเขตภาคกลางวัสดุติบจึงใช้ไบศาล ไบสาน

3. ความหมายของงานจักสานของเล่น

การจัก หมายถึง การนำวัสดุมาทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือเป็นริ้วเพื่อความสะดวก ในการสาน (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2546, หน้า 178)

การสาน เป็นกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่นำวัสดุธรรมชาติมาทำ ประโยชน์โดยใช้ความคิดและมีมือมนุษย์เป็นหลัก การสานลวดลายจะสานลายใดนั้นขึ้นอยู่กับความ เหมาะสมในการใช้สอยซึ่งมีด้วยกัน (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2546, หน้า 178)

การจักสานคือ การนำเอาดอก ไม้ไผ่กก หวาย ไบสาน ไบจาก ไบกระจุต แฝก หญ้า ฯลฯ มาไขว้และขัดกัน สานหรือผูกติดกันให้เป็นผืนหรือรูปร่างต่าง ๆ ตามลักษณะเฉพาะที่ จะนำไปใช้ในในชีวิตประจำวัน การสานต้องมีเส้นยืน และเส้นสานขัดกันเส้นยืนและเส้นสานจะมีก็เส้น ขึ้นอยู่กับลวดลาย ภาชนะที่จะสาน (สุพล ชันธุศุก, 2543, หน้า 7)

สรุปได้ว่า งานจักสาน หมายถึง การสานโดยวิธีใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ไบ ลาน ไบศาล ยกและข่มให้เกิดเป็นลายตามที่ต้องการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 174) ให้ความหมายของเล่น หมายถึง ของสำหรับเด็กเล่นเพื่อให้สนุกหรือเพลิดเพลิน

กาญจนา แก้วเทพ (2547, ย่อหน้า 1) ได้ให้ความหมายของเล่นพื้นบ้านว่า ของเล่นที่ได้จากการใช้วัสดุเหลือใช้หรือที่อยู่รอบบ้านเป็นผลผลิตจากธรรมชาติมาจัดทำเป็นของเล่นไว้เล่น การจัดทำของเล่นให้เด็กส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากผู้ใหญ่ได้ใช้เวลาว่างในการประดิษฐ์ของเล่นให้เด็กซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของสังคมและช่วยเสริมสุขภาพะทั้ง 4 ด้าน คือ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ สำหรับเด็กเล่นเพื่อให้สนุกหรือเพลิดเพลิน

สรุปได้ว่า งานจักสานของเล่น หมายถึง โดยการนำวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น ไม้ตาล ไม้ลาน มาขัดสานกัน ให้เป็นรูปร่างต่างๆตามลักษณะเฉพาะที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ อารมณ์ ความสนุกและเพลิดเพลิน เช่น การสานปลาตะเพียน การสานนก การสานงู การสานคักแคน

4. วัตถุประสงค์ที่นำมาทำงานจักสาน

ในประเทศไทยนั้นมีวัตถุประสงค์ตามธรรมชาติหลายชนิดตามลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แตกต่างกันไป เช่น ไม้ไผ่ กระจูด ส่าเจียกหรือปาหนัน ลิเกาหรือย่านลิเกา ไม้ตาล ไม้ลาน ไม้มะพร้าว คล้า ฯลฯ ในภาคกลางของประเทศไทยนิยมนำไม้ไผ่มาทำงานจักสานนอกจากงานจักสานไม้ไผ่ที่เป็นงานจักสานที่แพร่หลายแล้วในภาคกลางยังมีงานจักสานที่ทำจากวัสดุอื่น ๆ อีก ได้แก่ หวาย ไม้ตาล ไม้ลาน ไม้ตะพรว เป็นต้น เครื่องจักสานไม้ตาล ไม้ลาน ของภาคกลาง ได้แก่ ปลาตะเพียน งอบ หมวก เครื่องเล่นเด็กต่างๆ งานจักสานที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นของภาคกลาง คือ ปลาตะเพียนสาน สำหรับแขวนไว้เหนือเปลเด็ก สานด้วยไม้ตาล หรือไม้ตาล สานเป็นรูปปลาตะเพียนตัวใหญ่ตัวหนึ่ง มีลูกปลาตัวเล็กๆ ห้อยเป็นพวงอยู่ข้างล่าง รูปร่างลักษณะของปลาตะเพียนเลียนแบบมาจากปลาตะเพียนจริงๆ นอกจากนี้ยังมีเครื่องเล่นเด็กที่สานขึ้นจากไม้ไผ่จำพวกไม้ตาล ไม้ตาล อีกหลายอย่างได้แก่สานเป็นกำไลข้อมือ หมวก นก คักแคน กุ้ง งู ตะกร้อ เป็นต้น

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ที่ใช้ในงานจักสานของเล่น คือ ไม้ตาล ไม้ลาน

5. ขั้นตอนในการจักสาน

หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นผลผลิตที่ชาวบ้านได้สร้างขึ้นเพื่อมุ่งประโยชน์ใช้สอยโดยตรง ยังมีได้คำนึงถึงความสวยงามเป็นพิเศษแต่อย่างไร ทียบจับวัสดุขึ้นมาแล้วทำเป็นเครื่องใช้ไม้สอยที่ขาดแคลนในชีวิตประจำวันคือปลาตะเพียน เป็นประเภทเครื่องใช้ไม้สอยที่เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งได้เพิ่มเติมความงามลงไปด้วย โดยนางงานหัตถกรรมมาตกแต่งให้มีความสวยงามวิจิตรตระการตาขึ้น เช่น การเขียนลวดลายลงบนตัวปลาตะเพียนไม้ตาล การออกแบบรูปทรงเครื่องปั้นดินเผาที่ตำบลด่านเกวียนให้แปลกตาและสวยงามยิ่งขึ้น และพร้อมกันนี้ก็ยังมีประโยชน์ใช้สอยได้ การเรียกเครื่องจักสานว่า "จักสาน" นั้น เป็นคำที่เรียกขึ้นตามวิธีการที่ทำให้เกิดเครื่องจักสาน เพราะงานจักสานต่างๆ จะสำเร็จเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ได้นั้นต้องผ่านกระบวนการดังนี้

1. การจัก คือการนำวัสดุมาทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือเป็นริ้วเพื่อความสะดวกในการสาน ลักษณะของการจักโดยทั่วไปนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของวัสดุแต่ละชนิดซึ่งจะมีวิธีการเฉพาะที่ แตกต่างกันไป การจักไม้ไผ่ เรียกว่า ดอก หรือนำหวายมาจักเป็นเส้น นำไม้ตาล ไม้ตาล มาจักเอาก้านไม้ออก แล้วจักไปให้มีขนาดตามต้องการ ก่อนที่จะนำมาสานเป็นสิ่งต่างๆ เช่น สาน

เป็นปลาคะเพียน ตึกแค้น ตะกร้อ วิธีการทำงานจักสานนั้นทำได้ตั้งแต่สานอย่างง่าย จนถึงการสานเป็นภาชนะที่มีความประณีตสวยงามเป็นการจักถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของการเตรียมวัสดุในการทำงานจักสานขั้นแรก

2. การสาน เป็นกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่นำวัสดุธรรมชาติมาทำประโยชน์โดยใช้ความคิดและมีมือมนุษย์เป็นหลัก การสานลวดลายจะสานลายใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้สอยซึ่งมีด้วยกัน 3 วิธีคือ การสานด้วยวิธีสอดขัด การสานด้วยวิธีการสอดขัดด้วยเส้นทแยง การสานด้วยวิธีขดเป็นวง

3. การถัก เป็นกระบวนการประกอบที่ช่วยให้การทำเครื่องจักสานสมบูรณ์ การถักเครื่องจักสาน เช่น การถักขอบของภาชนะจักสานไม้ไผ่ การถักหูภาชนะ เป็นต้น การถักส่วนมากจะเป็นการเสริมความแข็งแรงของโครงสร้างภายนอก เช่น ขอบ ขา ปาก ก้น ของเครื่องจักสานและเป็นการเพิ่มความสวยงามไปด้วย

งานจักสานทำขึ้นจากฝีมือ และวัตถุดิบซึ่งมีความงามตามธรรมชาติ จะมีคุณค่าในตัวเองต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากโรงงานซึ่งมีรูปแบบเดียวกันเป็นจำนวนมาก ลวดลายจากการสานอยู่ที่ฝีมือความชำนาญของผู้สานและรูปแบบของเครื่องจักสานแสดงถึงลักษณะที่เป็นศิลปะพื้นเมืองพื้นบ้านที่แตกต่างกันไป ประโยชน์ในด้านใช้สอยจะตรงตามหน้าที่และลักษณะของงานสาน แต่ในปัจจุบันงานจักสานพื้นเมืองได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องตกแต่งมากขึ้นจนกลายเป็นสินค้าออกส่งไปขายในต่างประเทศ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2532 ก, หน้า 178)

6. ประเภทของงานจักสาน

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2546, หน้า 184) กล่าวว่า ลักษณะและประเภทของงานจักสาน ที่ใช้กันอยู่ในภาคต่างๆของประเทศไทยทุกวันนี้มีรูปร่างลักษณะและประโยชน์ใช้สอยต่างกันไปตามความนิยมของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น งานจักสานภาคกลางส่วนมากทำจากไม้ไผ่ซึ่งพอจะแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆได้ดังนี้

1. ประเภทที่ใช้ภาชนะส่วนมากเป็นเครื่องจักสานที่ทำจากไม้ไผ่และหวาย ใช้ใตของนานาชนิด มี กระบุง กระจาด กระติบ กระโถ้ ตะกร้า ตะลอม กระเช้า เข่ง ฯลฯ

2. ประเภทที่เป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน มีกระซอน กระด้ง พัดตะแกรง ผาชี กระด้ง หวด ฯลฯ

3. ประเภทที่ใช้เป็นเครื่องควง ได้แก่ กระออม ครุ กระชู่ สัก กระบุง ฯลฯ

4. ประเภทที่ใช้เป็นเครื่องจับและดักสัตว์ มี กระจู้ ตะนาง ลอบ สุ่ม เมือก กระชัง ข้อง ฯลฯ

5. ประเภทที่ใช้เป็นเครื่องประกอบอาคารบ้านเรือน เครื่องปูลาด เครื่องประดับ ตกแต่ง และเครื่องเล่นที่ทำจากกก หวาย ไม้ไผ่ ใบลาน มี เสื่อ มู่ลี่ หมวก กอบผาขัดตะตะกร้อ กระเช้า ตุ๊กตา ฯลฯ

6. ประเภทเครื่องจักสานที่ใช้เป็นเครื่องใช้อื่นๆ มีกระทา (เป็นภาชนะไม้ไผ่สาน ใช้เสวยหลัง มีใช้ในภาคเหนือและอีสาน) เข่ง หลัว ชะลอม ใช้ใส่สินค้าขนส่งไปที่ต่างๆ ได้สะดวกขึ้น

7. ลายที่ใช้ในการสาน

โดยทั่วไปจะขึ้นอยู่กับวัสดุที่นำมาสาน และประโยชน์ที่จะไปใช้บางครั้งอาจจะเสริม ลวดลายอื่นๆ เข้าไปบ้างเพื่อให้เกิดความสวยงาม การสานของไทยยังมีอยู่หลายแบบด้วยกัน คือ แบบกระจาด แบบตะแกรง แบบกากบาท ลายเส้นเชือก และแบบคิดขึ้นเองแต่ละแบบก็ใช้ลาย เฉพาะแบบไป ลายสานง่าย ๆ ที่นิยมในท้องถิ่นมีอยู่หลายลาย เช่น ลายขัด ลายสอง ลายสาม ลายตาชะลอม ฯลฯ

8. ประโยชน์ของงานจักสาน

งานจักสานไทยในภาคต่างๆ นั้นมีมากมายหลายชนิดและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ แตกต่างกันไป ลักษณะเฉพาะถิ่นของงานจักสานเหล่านั้น สะท้อนให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละ ท้องถิ่น สภาพ การดำรงชีวิต ชนบประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนถึงการนับถือศาสนาของกลุ่มชนที่ ผลิตงานจักสาน งานจักสานจึงเป็นศิลปหัตถกรรมมีคุณค่าในฐานะที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ของชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ได้คืออย่างหนึ่ง นอกจากนี้ งานจักสานยังเป็งานศิลปหัตถกรรมที่สะท้อน ให้เห็นภูมิปัญญาของชาวบ้านได้หลายอย่าง เช่น สะท้อนให้เห็นความชาญฉลาดในการเลือกสรร วัสดุที่จะนำมาใช้ทำงานจักสานซึ่งชาวบ้านจะมีความรู้ เกี่ยวกับคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด เป็นอย่างดีแล้วนำมาคิดแปลงแปรรูปเป็นวัสดุที่ใช้ทำงาน จักสานด้วยวิธี ง่ายๆ แต่สนองการใช้ สอยได้ดี เช่น ชาวภาคใต้ นำใบสำเจ็ยกหรือใบปาทันมาจักและสานเป็นเสื่อและกระสอบ โดยนำ ใบสำเจ็ยกไปดองไฟให้ใบนิ่มก่อนที่จะจักเป็นเส้น หรือนำต้นสำเจ็ยกไปแช่โคลนแล้วรีดให้แบน หรือ การจักไม้ไผ่เป็นคอกแบบต่างๆ ให้เหมาะสมที่จะใช้สานงานจักสานแต่ละชนิด สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิ ปัญญาพื้นบ้านที่ชาวบ้านเรียนรู้จากการสังเกตและการทดลองสืบต่อกันมาแต่บรรพบุรุษ จนทำให้ งานจักสานแต่ละชนิดมีรูปแบบและประโยชน์ใช้สอยที่สมบูรณ์ลงตัว คุณค่าอีกประการหนึ่งของงาน จักสานคือคุณค่าทางศิลปะและความงาม งานจักสานหลายชนิดมีรูปทรง โครงสร้าง และลวดลายที่ ลงตัวงดงามอย่างยากที่จะหาเครื่องมือเครื่องใช้ประเภทอื่นเทียบได้

กาญจนา แก้วเทพ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของของเล่นพื้นบ้าน คือ

1. วัสดุที่ใช้ทำของเล่นพื้นบ้านเน้นที่การใช้วัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติที่หาได้เองรอบ บ้าน ข้อกังวลใจเรื่องอันตรายจากวัสดุที่ใช้ก็จะลดลงจากการเลือกใช้ของเล่นจากพลาสติก
2. ของเล่นพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่หรือเด็กสามารถประดิษฐ์ได้เอง ซึ่งช่วยลดความ ลังเลเนื่องจากการซื้อหาของเล่น
3. ในช่วงเวลาการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านเองนั้นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้ใช้ร่างกาย และ สานสายใยแห่งความรัก ซึ่งเป็นมิติสุขภาพทั้งกายและใจ และหากมองของเล่นพื้นบ้านเป็นของเล่น แบบบูรณาการก็ได้ เรียกว่า เป็นของเล่นที่บูรณาการชีวิตพ่อแม่ลูกเข้าด้วยกัน

4. ของเล่นพื้นบ้านของลูกสามารถนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพระหว่างลูกกับเพื่อนที่โรงเรียน และเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นมิติสุขภาพสังคม

5. ของเล่นพื้นบ้านได้มีโอกาสนำคืนกลับสู่วิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งเป็นมิติสุขภาพจิตวิญญาณ (กาญจนา แก้วเทพ, 2547, หน้า 49)

สรุปว่างานจักสานของเล่น จัดเป็นของเล่นพื้นบ้านเชิงประดิษฐ์ ผู้ปกครองและเด็ก ร่วมกันสานเป็นของเล่นชนิดต่างๆ โดยใช้วัสดุที่อยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ ใบบาน ใบตาล หาได้ง่าย ทำให้เด็กได้ฝึกหัดคิด มีความริเริ่มได้พัฒนาทักษะใช้มือ สายตา ควบคุมกันไป สร้างสรรค์จินตนาการ อันเป็นพื้นฐานที่จะช่วยสร้างเสริมสติปัญญาและพัฒนาการทางร่างกายของเด็ก งานจักสานของเล่น แต่ละชนิดนั้นเมื่อวิเคราะห์แล้วจะพบว่า เป็นสื่อความรู้ขั้นพื้นฐานที่นำไปสู่กระบวนการพัฒนาการทั้งทางด้านจิตใจ สติปัญญาร่างกาย อารมณ์ สามารถนำไปพัฒนาเป็นเทคโนโลยีที่สูงขึ้น และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

9. งานจักสานในท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

งานจักสาน เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นงานจักสานที่ดัดขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการสอดขัดและสานกันของวัสดุ ที่เป็นเส้นเป็นริ้วโดยสร้างรูปทรงของสิ่งประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความประสงค์ในการใช้สอย งานจักสานของเล่นที่ทำขึ้น โดยนำวัสดุจากธรรมชาติมาประดิษฐ์ นำมาจักสานเป็น ตะกร้อ ฝาตะเพียน นก ตี๊กแตน เพื่อให้เด็กได้เล่น เช่น งานจักสานฝาตะเพียน พ่อแม่จะนำมาแขวนไว้เหนือเปลที่ลูกนอน ยามที่เปลแกว่งไกว ฝาตะเพียนที่ห้อยอยู่จะพลิ้วไหวตามไปด้วย เป็นการสร้างความเพลิดเพลินและฝึกประสาทตาเพราะเด็กต้องกรอกตาตาม อีกทั้งคนสมัยก่อนเชื่อว่า ฝาตะเพียนเป็นเอกลักษณ์ของความสมบูรณ์ เพราะช่วงฝาตะเพียนโตเต็มที่เนื้อไม้รสหวานอร่อยเป็นช่วงที่ข้าวในนาออกพอดี เรียกว่า เป็นช่วงข้าวใหม่ปลามันนั่นเอง ด้วยความเชื่อ คนเฒ่าคนแก่จึงได้เอาใบบาน ใบตาล มาสานเป็นฝาตะเพียน แล้วร้อยเป็นพวงแขวนไว้เหนือเปลเด็กอ่อนเพื่อเป็นสิริมงคลแก่เด็ก เด็กจะได้เลี้ยงง่าย โดไว และมีความขยันหมั่นเพียร ดังคำลงท้ายของชื่อปลา การจักสานเป็นงู เพื่อใช้ในการจูงสาว หรือเพื่อความสนุกสนานของเด็ก (ประกอบ สรหงษ์, 2551, กันยายน 20)

10. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเวศ วสี (2536, หน้า 21) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจาก ประสบการณ์ของชีวิต สังคม ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นวัฒนธรรม

จารุวรรณ ชรรวมวัตร (2538, หน้า 1) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคมซึ่งได้สั่งสมปฏิบัติสืบต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

นิคม ชมภูหลง (2542, หน้า 131) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ประสบการณ์ ของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ใช้ในการแก้ปัญหา หรือดำเนินชีวิต โดยได้รับการถ่ายทอดและกลั่นกรองเป็นระยะเวลายาวนาน

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความสามารถของชาวบ้านในท้องถิ่น อันเกิดจากประสบการณ์ ที่ได้รับและสั่งสมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

สรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถของชาวบ้านในท้องถิ่นด้านงาน จักสานของเล่นอันเกิดจากประสบการณ์ ที่ได้รับและสั่งสมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 29) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอน หรือมวล ประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทาง พฤติกรรมในด้านต่างๆได้

ไพศาล หวังพาณิชย์ (2526 ข, หน้า 137) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (academic achievement) หมายถึง คุณลักษณะ ความสามารถของ บุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ที่ เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือเกิดจากการสอบ จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือสัมฤทธิ์ผล ของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าใด มีความสามารถชนิดใด

สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของงานจักสานของเล่น หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้รับประสบการณ์ จากการเรียนรู้ซึ่งเป็น ผลของการเปลี่ยนแปลงจากสมรรถภาพของสมอง ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในด้านต่าง ๆ ได้

2. คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไพศาล หวังพาณิชย์ (2526 ข, หน้า 137) ได้แบ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอนวัดได้ 2 แบบ คือ

2.1 การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือ ทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ ในรูปของการกระทำจริงให้ออกเป็น ผลงาน เช่น วิชาศิลปะศึกษา พลศึกษา งานช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ ข้อสอบภาคปฏิบัติ (performance test)

2.2 การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถด้านเนื้อหาวิชา อันเป็น ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดย ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (achievement test)

3. วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

3.1 ด้านความรู้ความคิด (cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวกับ กระบวนการต่างๆทางด้านสติปัญญา และสมอง ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถระลึกถึงเรื่องราว ประสบการณ์ที่ผ่านมา

3.1.2 ด้านความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจับใจความของเรื่อง ย่อในความสำเร็จ แปลความหมาย ตีความหมาย และขยายความหมายของเรื่องได้

3.1.3 การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือหลักวิชา ที่เรียนมาแล้วในการสร้างสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้

3.1.4 การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่างๆ หรือวัตถุสิ่งของเพื่อต้องการค้นหาสาเหตุเบื้องต้น หากความสัมพันธ์ระหว่างใจความ ระหว่าง ส่วนรวม ระหว่างตอน ตลอดจนหาหลักการที่แฝงอยู่ในเรื่อง

3.1.5 การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถนำเอาความรู้มาจัดระบบ ใหม่ เป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม มีความหมายและประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม

3.1.6 การประเมินค่า หมายถึง การวินิจฉัยคุณค่าของบุคคล เรื่องราว วัสดุสิ่งของ อย่างมีหลักเกณฑ์

3.2 ความรู้สึก (affective domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวกับการเจริญเติบโต และการพัฒนาการด้านความรู้สึกคุณค่า ความซาบซึ้ง และเจตคติต่างๆของนักเรียน

3.3 ด้านการปฏิบัติการ (psycho -motor domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติ และดำเนินการ เช่น การทดลอง การทำงานประดิษฐ์ เป็นต้น

4. เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบที่วัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งล้วน สายยศ,และอังคณา สายยศ (2539, หน้า 146 – 147) ได้แบ่งไว้ 2 พวก คือ

1. แบบทดสอบของครู (teacher made test) หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียน ในห้องเรียนว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บทพร้อมที่จุดไหน จะได้สอนซ่อมเสริมหรือเป็นการวัดความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนใหม่ ซึ่งอยู่ด้วยความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือจากที่ครูสอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดสอบหาคุณภาพหลายครั้ง จนกระทั่งมีคุณภาพดีพอ จึงสร้างเกณฑ์แบบทดสอบนั้น สามารถให้เป็นคู่มือการสอนบอกวิธีการสอน ยังมีมาตรฐานในการแบ่งคะแนนด้วย

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 50 -53) ได้เสนอเครื่องมือใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้สองประเภท

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (criterion referencd test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตาม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัด หรือ คะแนนเกณฑ์สำหรับ ใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบของแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (norm referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถจำแนกผู้สอบเก่งอ่อนได้ดีเป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบประเภทนี้ การรายงานผลสอบอาศัยคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่ใช้ความสามารถในการให้ความหมาย แสดงถึงศักยภาพของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ที่ใช้เป็นสิ่งเปรียบเทียบ

สรุปแล้วเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้เสนอไว้ ดังนี้

1. ต้องเที่ยงตรง (validity) หมายถึง คุณสมบัติ ที่จะทำให้ผู้ใช้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ แบบทดสอบที่มีความเที่ยงสูงคือแบบทดสอบที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย

2. ต้องยุติธรรม (fair) หมายถึง คำถามที่ดีไม่ชี้แนะให้เด็กฉลาดเขาได้ถูกหรือเด็กซ้เกียจคูหนังสือก็ตอบได้ ข้อสอบที่ดีต้องไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

3. ต้องถามลึก (searching) หมายถึง คำถามที่จะไม่ถามแต่เพียงความรู้ความจำแต่จะต้องให้นักเรียนนำความรู้จากคำราไปวิเคราะห์ ไปขยายและนำไปใช้ คำถามที่ดีนั้นนักเรียนตอบได้ต้องใช้สมองคิด

4. ต้องช่วยเป็นตัวอย่าง (exemplify) คือคำถามจะต้องทำทางชวนให้นักเรียนคิดและประพฤติไปตามนั้น เมื่อสอบแล้วเกิดรอยประทับใจที่ดี

5. ต้องเฉพาะเจาะจง (definite) คือเมื่อนักเรียนอ่านคำถามก็จะเข้าใจแจ่มชัดว่าคำถามอะไร ต้องการให้คิดให้ทำอะไร คำถามต้องไม่คลุมเครือ

6. ต้องเป็นปรนัย (objectivity) คือมีคุณลักษณะ 3 ประการคือ

6.1. ความแจ่มชัดในความหมายของคำ

6.2. ความแจ่มชัดในวิธีการตรวจหรือมาตรฐานการให้คะแนน

6.3. ความแจ่มชัดในการแปลความหมาย ของคะแนนนั้นๆ

7. ต้องมีประสิทธิภาพ (efficiency) คือข้อสอบจะต้องสามารถให้คะแนนที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุดภายในเวลาแรงงานและการลงทุนที่น้อยที่สุด

8. ต้องมีความยากพอเหมาะ (difficulty) คือข้อสอบที่ดีนั้นคะแนนเฉลี่ยของคนที่ยสอบได้ควรจะทำกับหรือสูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มเล็กน้อย

9. ต้องมีอำนาจจำแนก (discrimination) คือข้อสอบที่ดีจะต้องสามารถแยกนักเรียนออกเป็นประเภทๆ ได้ทุกชั้นทุกระดับ อำนาจจำแนกหมายความว่า เด็กเก่งจะต้องตอบถูกมากกว่าเด็กอ่อนเสมอ

10. ต้องเชื่อถือได้ (reliability) ข้อสอบที่ดีนั้นจะสามารถให้คะแนนได้คงที่แน่นอน

5. แนวคิดการสร้างแบบทดสอบ

งามตา เพชรคอน (2549, หน้า 46 - 47) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดตามความมุ่งหมายทุกอย่างของการสอน ซึ่งการวางแผนการสอนนั้นครูจะต้องกำหนดเป้าหมายใหญ่และตั้งจุดมุ่งหมาย

เฉพาะให้ชัดเจนว่าต้องการให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในด้านใด ตลอดจนตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการนิยมเรียกว่าจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จุดประสงค์นั้น ๆ จะสามารถวัดและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้ เมื่อทำการวัดผลการศึกษาแล้วจึงทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ในการทำการวัดผลควรวัดผลหลาย ๆ วิธี มิใช่วัดแต่ความรู้และทักษะเท่านั้น ควรมีการวัดคามจุดมุ่งหมายอื่น ๆ อีกด้วย เพื่อจะศึกษาคูว่านักเรียนได้บรรลุคามจุดมุ่งหมายที่ต้องการแล้วหรือไม่

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะวัดความเจริญงอกงามของนักเรียนที่เรียนว่าก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ หมายความว่าครูควรจะทราบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อสอนไปแล้วนักเรียนมีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่

3. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะเน้นความสามารถที่จะใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์หรือนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

4. การวัดผลควรจะเน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจของสิ่งที่เรียนเพื่อที่จะนำไปใช้ในระยะเวลาานาน ๆ เกี่ยวกับโครงสร้างและแนวคิด และควรเน้นความเข้าใจมากกว่าการจำข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียว

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้วัด ถ้าครูใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ ขีดจำกัดของข้อสอบ คือ การเลือกตัวแทนของเนื้อหาที่เรียนมาเขียนข้อทดสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนน การตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

6. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถวัดพฤติกรรม ที่เปลี่ยนแปลงทุก ๆ อย่างของผู้เรียนได้ สิ่งที่วัดเป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมเท่านั้น จึงต้องระวังในการเลือกตัวแทนให้ดี

6. หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบ

งามดา เพชรคอน (2549, หน้า 45 - 46) ได้เสนอดังต่อไปนี้

1. วัดให้ตรงกับจุดประสงค์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดผลคามจุดมุ่งหมายของการสอนทุกอย่าง และต้องมั่นใจว่าได้วัดสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในทุกวิชา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวัดให้ตรงและครบตามจุดประสงค์

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียนวัด การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูควรจะทราบว่าก่อนเรียนนักเรียน มีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ วิธีที่อาจช่วยได้ คือ การทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน

3. การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบ วัดพฤติกรรมตรง ๆ ของบุคคลได้ สิ่งที่วัดได้คือการตอบสนองต่อข้อสอบ ดังนั้นการแปลงจุดมุ่งหมายให้เป็นพฤติกรรมที่จะสอบวัดจะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง

4. การวัดผลการศึกษาโดยการทดสอบเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่

วัดผลทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ในเวลาที่จำกัด สิ่งที่ได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมั่นใจว่าสิ่งที่วัดนั้นเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมิได้เพียงวัดเพื่อจะได้เกรดเท่านั้น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู เป็นเครื่องช่วยในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการสอบปลายภาคครั้งเดียวจึงไม่พอที่จะวัดกระบวนการเจริญงอกงามของนักเรียนได้

6. ในการให้การศึกษาที่สมบูรณ์ สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว กระบวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

7. การวัดผลการศึกษาที่มีความผิดพลาดเท่ากับของที่ซึ่งนำหนักจากตาชั่งหยาบ ๆ อาจมีน้ำหนักต่างกับตัวชั่งที่เป็นตาชั่งละเอียด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่าคะแนนที่สอบได้เท่ากับคะแนนจริงบวกความผิดพลาดในการวัดผล

8. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

9. ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้โดยมาก คือ ข้อสอบ ขีดจำกัดของข้อสอบได้แก่ การเลือกตัวแทนของเนื้อหาเพื่อนำมาเขียนข้อสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนนและการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

10. ควรใช้ชนิดของข้อสอบหรือข้อคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอบ และจุดประสงค์ที่จะสอบวัด

11. ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน คะแนนที่สอบได้อาจแตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดผลการศึกษาจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมด้วย

12. ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น มีความยากง่ายพอเหมาะ มีระดับความยากง่ายของภาษาที่พอเหมาะ มีเวลาสอบนานที่นักเรียนส่วนใหญ่จะทำข้อสอบเสร็จ

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวคิดทั่วไปในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์และแนวคิดทั่วไปในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรสร้างแบบทดสอบที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้และใช้วิธีการที่หลากหลาย ดังนี้

1. วัดผลด้านความรู้ ความเข้าใจมากกว่าความจำ
2. การวัดผลด้านความเจริญงอกงาม การเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทุก ๆ ด้าน
3. การวัดผลด้านทักษะปฏิบัติและผลงาน
4. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อให้ได้เกรดการเรียนรู้อันดีของนักเรียนและเพื่อการพัฒนาการสอนของครู
5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรเน้นการวัดความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริง

6. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรใช้ข้อสอบหรือข้อคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ที่สอน และเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ

7. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

งามตา เพชรคอน (2549, หน้า 47 - 48) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ตามแนวคิดของเพรสคอตต์ (prescott) ได้กล่าวและสรุปผลการศึกษาว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนมีลักษณะดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกายและบุคลิกภาพท่าทาง
2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดากับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมและฐานะทางบ้าน
4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
5. องค์ประกอบแห่งพัฒนาการแห่งคน ได้แก่ สถิติปัญญา ความสนใจ เจตคติของผู้เรียนต่อผู้เรียน
6. องค์ประกอบทางบ้าน ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ ร่างกาย อารมณ์ ครอบครัว สังคม สถิติปัญญา เจตคติที่ติดต่อการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งวิธีการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ข้อคำนึงในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นควรจะคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้เป็นอันดับแรก แบบทดสอบความควรจะวัดให้ตรงกับจุดประสงค์ให้มากที่สุด และการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบมีข้อจำกัดอยู่หลายทาง เช่น ไม่สามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนได้ครบ ความบกพร่องของข้อสอบที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดได้เป็นต้น ดังนั้นการเรียนการสอนจึงความมุ่งเน้นวัดผลสัมฤทธิ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายขึ้น ไม่ควรอาศัยแบบทดสอบอย่างเดียว โดยวัดผลในสภาพจริง

ผลการปฏิบัติงาน

1. ความหมายของผลการปฏิบัติงาน

ประสาธ อิศณปริศา (2523, หน้า 156) ได้ให้ความหมายของทักษะปฏิบัติงานว่าเป็นความสามารถทางกลไก (motor) ในการประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ล้วน สายยศ,และอังคณา สายยศ (2539,หน้า 68) ได้ให้ความหมายทักษะปฏิบัติการ หมายถึง ความสามารถที่จะทำงานได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว โดยไม่ผิดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในสิ่งนั้น เช่น นักเรียน บวก ลบ คูณ ทหาร ตัวเลขได้รวดเร็ว และถูกต้องได้ในเวลาจำกัด

มาลินี จุฑะรพ (2539, หน้า 127) กล่าวว่า ทักษะคือ ลักษณะพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของบุคคลที่ประสานสัมพันธ์เป็นลูกโซ่

สุวิมล ว่องวาณิช (2547,หน้า 1)ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติงานต้องอาศัยการประสานสัมพันธ์ของอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกายเพื่อทำงานให้เสร็จ และเมื่อทำบ่อยๆจะเกิดความชำนาญและเกิดการเรียนรู้

สรุปได้ว่าผลการปฏิบัติงาน เป็นความสามารถเฉพาะตัวซึ่งบุคคลนั้นได้สั่งสมประสบการณ์ไว้ในตนเอง โดยทักษะจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาและทำบ่อยๆจนเกิดความชำนาญ เช่น การออกแบบ การจัก การขัดสาน และผลงานสำเร็จรูปด้านการสานของเส้น ได้แก่ การสานปลาตะเพียน การสานงู การสานนก การสานคอกแตน

2. วิธีการสอนเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงาน

มาลินี จุฑะรพ (2539, หน้า 133) ได้กล่าวถึงการสอนเพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติ ควรดำเนินการให้ครบ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้ความรู้ในการฝึกทักษะเรื่องใดก็ตามผู้ฝึกจะต้องให้ความรู้วาทักษะที่จะฝึกนั้นมีขั้นตอนอย่างไรอาจใช้วิธีการบรรยาย สาธิต หรือให้คู่มือ สไลด์ ประกอบคำบรรยายลงมือปฏิบัติในการฝึกทักษะจะต้องให้ความรู้และให้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความถูกต้องและยืนยันว่าปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 2 ให้ลงมือปฏิบัติในการฝึกทักษะจะต้องให้ทั้งความรู้ และให้ลงมือปฏิบัติจริง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและยืนยันว่าปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 3 ให้ทดสอบความถูกต้องรวดเร็วในการฝึกทักษะที่ดีจะต้องมีการทดสอบว่าทำได้ถูกต้องรวดเร็วเพียงใด ผู้ได้รับการฝึกทักษะมีความมั่นใจและสามารถปฏิบัติทักษะดังกล่าวได้โดยอัตโนมัติหรือไม่เพียงใด ถ้าทำได้ครบทั้ง 3 ขั้นตอนก็เป็นที่ยืนยันได้ว่าบุคคลเกิดทักษะขึ้น

งามดา เพชรคอน (2549, หน้า 50) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะปฏิบัติ ดังนี้ คือ วิธีสอนที่ทำให้เกิดทักษะผู้สอนจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาโดยการเรียบเรียงเนื้อหานั้น จากง่ายไปหายาก โดยจะต้องอธิบายอย่างละเอียดและใช้วิธีการสาธิตอย่างช้า ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด แล้วจึงให้ผู้เรียนทดลองทำตามขั้นตอน

สรุปได้ว่า วิธีการสอนเพื่อให้เกิดผลปฏิบัติงาน คือ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายาก โดยให้ผู้เรียนศึกษาวัสดุ อุปกรณ์ของจริง ศึกษารูปภาพขั้นตอนการจักสานประกอบคำอธิบายอย่างละเอียด ศึกษาใบงาน ใบความรู้ และใช้วิธีการสาธิตอย่างช้า ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นขั้นตอนการทำงานแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด แล้วจึงให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานตามขั้นตอน โดยผู้สอนคอยสังเกต ให้คำแนะนำแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขณะปฏิบัติงานและ

ทดสอบความถูกต้องรวดเร็วเพื่อให้เรียนปฏิบัติงานได้

3. ความหมายและเครื่องมือในการวัดผลงาน

3.1 ความหมายของการวัดผลการปฏิบัติงาน

สุวิมล ว่องวาณิช (2547, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการวัดผลงานด้านการปฏิบัติไว้ว่า การวัดผลด้านทักษะปฏิบัติ หมายถึง การวัดกระบวนการทักษะปฏิบัติขึ้นอยู่กับธรรมชาติของงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ลักษณะสำคัญที่วัดจำแนกได้เป็น 2 ประการ คือ ประสิทธิภาพในการทำงานและความถูกต้องของกระบวนการทำงาน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 7) ได้ให้ความหมาย ของการวัดผลงานด้านทักษะปฏิบัติไว้หลายลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินทักษะปฏิบัติ (performance) เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในการประยุกต์ความรู้และทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

2. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน จากงานที่ให้ปฏิบัติจริงหรือในสภาพที่เป็นจริงเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดได้ดีเพียงใดและปฏิบัติได้อย่างไร

3. การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน เป็นการประเมินที่เน้นความสำเร็จ ของผู้เรียน จากงานที่ผู้เรียนเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบในแฟ้ม ก่อตั้งหรือกระเปาะ แล้วแต่ลักษณะของงาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถ เจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนในเนื้อหาวิชาต่างๆ

สรุปได้ว่าการวัดการปฏิบัติงานด้านทักษะงานจักสานของเล่น คือ การวัดผล ประสิทธิภาพในการทำงาน ความถูกต้องของกระบวนการจักสาน และพฤติกรรมของผู้เรียนในการ นำความรู้ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ไปใช้ในการจักสานได้จริง รวมทั้งวัดผลความสำเร็จของงาน จักสาน คือ ผลงานของการจักสานของเล่น และงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติตามใบมอบหมายงาน ที่ผู้เรียนเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน

3.2 เครื่องมือในการทดสอบการวัดผลการปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 4) ได้กล่าวถึงเครื่องมือในการ ทดสอบการวัดทักษะปฏิบัติ คือ แบบทดสอบ (test) ที่เป็นชุดคำถาม (item) ที่มุ่งวัดความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถภาพทางสมองด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

สุวิมล ว่องวาณิช (2547, หน้า 18- 20) ได้กำหนดประเภทของเครื่องมือที่ใช้ ในการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติไว้ 2 ประเภท

3.2.1 เครื่องมือประเภทที่ใช้การทดสอบ

3.2.1.1 แบบทดสอบข้อเขียน สามารถทดสอบการทำงานเป็นรายบุคคล ได้สะดวก เก็บข้อมูลได้รวดเร็ว มีความเป็นปรนัยสูง ข้อเสีย คือ วัดทักษะได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งแยกได้ คือ แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติให้เขียนตอบ และ แบบทดสอบให้อธิบายกระบวนการทำงานหรือการแก้ปัญหา เน้นกระบวนการ อธิบายประสบการณ์ หรือวิธีการปฏิบัติเป็นการวัดกระบวนการทำงาน

3.2.1.2 แบบสอบถามปากเปล่าใช้ทดสอบทีละคนเหมาะกับการใช้ ใน สถานการณ์ต่อไปนี้ คือ ต้องการตรวจสอบการมีส่วนร่วมในการทำงานโดยเฉพาะการทำงานงาน กลุ่ม ตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติงานนั้นด้วยตัวเองหรือไม่ และต้องการตรวจสอบทักษะการ ทำงาน

3.2.2 เครื่องมือประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ใช้การสอบ เครื่องมือวัดผลการปฏิบัติงานที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การให้ผู้ถูกทดสอบมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมจริง โดยการสังเกต พฤติกรรมการทำงานของบุคคลเหล่านั้นแล้วจับบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล ข้อมูลนี้จะมีความตรงวัด ได้จากการเห็นผู้ที่ทดสอบกำลังปฏิบัติงานจริง การเก็บบันทึกพฤติกรรมแบบตรวจสอบรายการ แผนภูมิการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงานที่ใช้กันมาก คือ มาตราฐานประมาณค่า

เครื่องมือที่ไม่ใช้การสอบแต่เป็นการให้ผู้ถูกทดสอบได้ปฏิบัติผลงานความซับซ้อนจริง ๆ ส่วนผู้สอบสังเกตพฤติกรรมเหล่านั้นแล้วบันทึกผลการปฏิบัติ ลงในแบบประเมินเป็นรายบุคคล

4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดผล

สวัสดี ประทุมราช (2524, หน้า 24) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวัดผล งานด้านทักษะปฏิบัติไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์งานเพื่อกำหนดขอบข่ายของงาน
2. กำหนดชนิดและหัวข้อการปฏิบัติงาน
3. เขียนข้อกระทงที่แสดงพฤติกรรมตามหัวข้อที่กำหนด
4. วินิจฉัยความครอบคลุมและความเกี่ยวข้องโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขา
5. การแก้ไข ปรับปรุง เป็นแบบประเมินขั้นสุดท้าย
6. การกำหนดคะแนนของแบบประเมิน
7. การทำอำนาจจำแนกรายข้อ
8. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ
9. การหาความเที่ยงตรงของผู้ประเมิน
10. การหาความเที่ยงตรงของแบบประเมิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ วัดผลงานด้านทักษะปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่ามุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านใด
2. กำหนดลักษณะของงานที่จะประเมิน
3. กำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่ต้องการได้
4. สร้างเครื่องมือ
5. กำหนดวิธีการให้คะแนน

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือวัดผลงานด้านทักษะปฏิบัติสรุปเป็นขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวัดผลด้านทักษะ

ผลงานการจักสานของเส้นไค้ดังนี้

1. ศึกษาความมุ่งหมายของหลักสูตรว่ามุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางด้านใด
2. กำหนดหัวข้อของงานการจักสานที่จะประเมิน
3. กำหนดเงื่อนไขการประเมิน
4. กำหนดวิธีการให้คะแนน

เจตคติต่อการเรียนรู้

1. ความหมายของเจตคติ

ความหมายของเจตคติเจตคติเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ เจตคติอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ทศนคติ มาจากภาษาอังกฤษ attitude ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำในภาษาละติน aptus แปลว่า ไน้มเอียง เหมาะสม นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม (2527, ย่อหน้า 2) ให้ความหมายเจตคติคือ ความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึกหรือท่าทีจะเป็นไปในทำนองที่พึงพอใจ หรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

ชม ภูมิภาค (2523, หน้า 64) ให้ความหมายเจตคติ คือ วิธีทางที่บุคคลเกิดความรู้สึก ต่อบางสิ่งบางอย่าง คำจำกัดความเช่นนี้มีข้อจำกัดความเชิงวิชาการมากนักแต่หากเราจะพิจารณาโดยละเอียดแล้วเราก็พอจะมองเห็นความหมายของมันลึกซึ้งชัดเจนพอๆ เมื่อพูดว่าคือ ความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ก็หมายความว่าเจตคตินั้นมีวัตถุ วัตถุที่เจตคติจะมุ่งตรงต่อนั้นจะเป็นอะไรก็ได้ อาจจะเป็นบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ นโยบายหรืออื่นๆ อาจจะเป็นได้ทั้งนามธรรมและรูปธรรม ดังนั้นวัตถุแห่งเจตคตินั้นอาจจะเป็นอะไรก็ได้ที่คนรับรู้หรือคิดถึง

สงวนศรี วิรัชชัย (2527, หน้า 61) ให้ความหมายเจตคติ คือสภาพความคิดความเข้าใจและความรู้สึกเชิงประเมินที่มีต่อสิ่งต่างๆ(วัตถุ สถานการณ์ ความคิด ผู้คน ฯลฯ) ซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ในลักษณะเฉพาะตัวตามที่ทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต (2546, หน้า 321) เจตคติ หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วิภาวี แป้นเรือง (2546, หน้า 17) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น และความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกทางชอบหรือไม่ชอบเป็นการบอกแนวโน้มทางจิตใจของบุคคลเมื่อปะทะสัมพันธ์กับสิ่งของ บุคคล ประเพณีหรือสถานการณ์ใดๆ ซึ่งให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆออกมา เจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสร้าง ขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงได้

พิชิต ฤทธิจัญญ (2549, หน้า 223) ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้นจิตใจให้

บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุนหรือต่อต้าน ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, (2518, หน้า 3) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ใด ๆ ที่อาจเป็นไปในทางที่ดี (positive) ชัดแย้ง (negative) หรือเป็นกลาง (neutral) ก็ได้ ที่เป็นผลของการรับรู้ลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคล

ไพศาล หวังพานิช (2526 ก, หน้า 146) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น และความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มของการตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นทางสนับสนุน หรือโต้แย้งคัดค้าน

สงบ ลักษณะ (2529, หน้า 42) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบ ไม่พอใจ หรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากความหมายของเจตคติ ที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็น รู้สึก ในลักษณะความพอใจ ชื่นชม ต่อการเรียนรู้งานจักสานของเล่น

2. องค์ประกอบของเจตคติ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 505-506) กล่าวว่า องค์ประกอบของเจตคติที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การรู้ (cognition) ประกอบด้วย ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายเจตคติ เช่น ทศนคติต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ สิ่งสำคัญขององค์ประกอบนี้ก็คือ จะประกอบด้วย ความเชื่อที่ได้ประเมินค่าแล้วว่าน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ ดีหรือไม่ดี และยังรวมไปถึง ความเชื่อในใจว่าควรจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไรต่อเป้าหมายที่ตนคิดนั้นจึงจะเหมาะสมที่สุด ดังนั้น การรู้และแนวโน้มพฤติกรรมจึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

2. ความรู้สึก (feeling) หมายถึง อารมณ์ที่มีต่อเป้าหมายเจตคตินั้นเป้าหมายจะถูกมองด้วยอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ ส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกนี้เองที่ทำให้บุคคลเกิดความตึงเครียด ซึ่งอาจจะกระตุ้นให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ได้ หากมีสิ่งขัดกับความรู้สึกมากระทบ

3. แนวโน้มพฤติกรรม (action tendency) หมายถึง ความพร้อมที่จะมีพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับเจตคติ ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อเป้าหมาย เขาจะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมช่วยเหลือหรือสนับสนุนเป้าหมายนั้น ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางลบต่อเป้าหมายเขาก็จะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมทำลาย หรือทำร้าย เป้าหมายนั้นเช่นกัน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 247) ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (affective component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่า พอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3. องค์ประกอบพฤติกรรม (behavioral component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล ที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมา จะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่เช่น คนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อศาสนา ก็จะไม่เข้าวัดฟังธรรม หรือผู้ที่มีเจตคติต่อการเรียนดีก็จะมานะพยายามที่จะเรียนให้ดี และเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป

ไตรแอนดิส (Triandis, 2003, pp. 2-3) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติเป็น 3 ประการคือ

1. ด้านปัญญา (cognitive component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อหรือประเมินสิ่งเร้านั้น

2. ด้านความรู้สึก (affective component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้านั้น

3. ด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นองค์ประกอบด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางเป็นบวกหรือลบ เป็นผลเกิดจากความเข้าใจและความรู้สึก

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคตินั้นมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ 2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ 3) องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้มีความปฏิสัมพันธ์กันตามลำดับ

3. การเกิดเจตคติ

เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่มิติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่ถ้าจะชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดต้องภายหลัง เมื่อตนเองได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น ๆ แล้ว ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า เจตคติเกิดขึ้นจากเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การรวบรวมความคิดอันเกิดจากประสบการณ์หลาย ๆ อย่าง

2.2 เกิดจากความรู้สึกที่ร่อยพิ่มพื่อ

2.3 เกิดจากการเห็นตามคนอื่น

ชม ภูมิภาค (2523, หน้า 66-67) ได้อธิบายเรื่อง การเกิดเจตคติว่าเกิดจากการเรียนรู้ และโดยมากเป็นการเรียนรู้ทางสังคม (social learning) ดังนั้นปัจจัยที่ทำให้เกิดเจตคติจึงมีหลายประการ เช่น

1. ประสบการณ์เฉพาะ เมื่อคนเราได้รับประสบการณ์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจจะมีลักษณะในรูปแบบที่ผู้ได้รับรู้สึกว่าได้รางวัลหรือถูกลงโทษ ประสบการณ์ที่ผู้รู้สึกเกิดความพึงพอใจย่อมจะทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าเป็นประสบการณ์ที่ไม่เป็นที่พึงพอใจก็ย่อมจะเกิดเจตคติที่ไม่ดี

2. การสอน การสอนนั้นอาจจะเป็นทั้งแบบที่เป็นแบบแผนหรือไม่เป็นแบบแผนก็ได้ ซึ่งเราได้รับจากคนอื่น องค์การที่ทำหน้าที่สอนเรามีมากมายอาทิเช่น บ้าน วัด โรงเรียน สื่อมวลชน ต่าง ๆ เรามักจะได้รับเจตคติที่สังคมมีอยู่และนำมาขยายตามประสบการณ์ของเราการสอนที่ไม่เป็นแบบแผนนั้นส่วนใหญ่เริ่มจากครอบครัวตั้งแต่เด็ก ๆ มาแล้วพ่อแม่พี่น้องมักจะบอกเราว่าสิ่งนั้นไม่ดี สิ่งนี้ไม่ดีหรือใครควรทำอะไรมีความสำคัญอย่างไร การสอนส่วนมากเป็นแบบยึดทะนานและมักได้ผลดีเสียด้วยในรูปแบบการปลูกฝังเจตคติ

3. ตัวอย่าง (model) เจตคติบางอย่างเกิดขึ้นจากการเลียนแบบในสถานการณ์ต่างๆ เราเห็นคนอื่นประพฤติเราเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคนอื่นออกมาเป็นรูปของเจตคติ ถ้าเรายอมรับนับถือหรือเคารพคนๆ นั้นเราก็มักยอมรับความคิดของเขาตามที่เรารู้ใจ เช่น เด็กชายแดง เห็นบิดาคูรายการกีฬาทางโทรทัศน์ประจำเขาก็จะแปลความหมายว่ากีฬาเป็นเรื่องน่าสนใจและจะต้องดูหรือถ้าเขาเห็นพ่อแม่มีกระวังต่อชุดรับแขกในบ้านมากกว่าของที่อยู่ในสนามหญ้าหลังบ้านเขาก็จะเกิดความรู้สึกว่าของในบ้านต้องระวังรักษาเป็นพิเศษซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องพูดว่าอะไรเลย เด็กจะเฝ้าสังเกตการณ์ปฏิบัติของพ่อแม่ต่อบุคคลอื่นอย่างถ่องแท้จนจะเรียนรู้ว่าใครควรคบใครควรนับถือ ใครไม่ควรนับถือ

4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับสถาบัน ปัจจัยทางสถาบันมีอยู่เป็นอันมากที่มีส่วนสร้างสนับสนุนเจตคติของเราตัวอย่างเช่น การปฏิบัติคนในวัด ในโบสถ์ การแต่งกายของคนในสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ เป็นสิ่งให้แนวเจตคติของคนเราเป็นอันมาก

4. การสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้

เป็นการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก เป็นเรื่องการประเมินความรู้สึกของบุคคลว่าพอใจต่อสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใดในการสร้างแบบวัดเจตคติต่องานจักสานของเล่นครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีสร้างแบบสอบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert's scale) พิษิต ฤทธิจรูญ (2549, หน้า 224 - 226)

แบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert's scale) ผู้สร้างแบบวัดนี้ คือ R.A. Likert โดยใช้หลักการวัดค่ารวม (summative scale) ลักษณะที่สำคัญของการวัดแบบนี้ คือ กำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วงหรือ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แบบวัดจะประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวกและทางลบ และมีจำนวนเท่า ๆ กัน มีการประเมินน้ำหนักความรู้สึกของข้อความ หรือกำหนดน้ำหนักและการตอบแต่ละตัวเลือก ภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้วการสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert's scale) มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเป้าเจตคติ (attitude object) ที่ต้องการที่จะศึกษาหรือต้องการวัดซึ่งอาจจะ

เป็นคน วัตถุประสงค์ของ องค์กร สถาบัน อาชีพ วิชา นโยบาย ฯลฯ เช่น เจตคติต่ออาชีพนักการเมือง เจตคติต่อวิชาภาษาไทย เจตคติต่อโรงเรียน เจตคติต่อนโยบายการจัดระเบียบสังคม เป็นต้น

2. ให้ความหมายหรือระบุขอบข่ายของเป้าเจตคติที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจนว่า ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง เพื่อให้สามารถเขียนข้อความแสดงความรู้สึกต่อเป้าเจตคตินั้นได้อย่างครอบคลุมชัดเจน

3. เขียนข้อความแสดงความรู้สึก ต่อเป้าเจตคติที่ต้องการจะวัดให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 2 ให้มีข้อความทั้งทางบวกและทางลบมากพอเมื่อวิเคราะห์แล้วเหลือจำนวนข้อความที่ต้องการนำไปใช้วัดเจตคติได้ ข้อความควรมีลักษณะดังนี้

3.1 เป็นข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งที่ต้องการวัดสามารถโต้แย้งได้ ไม่ใช่ข้อเท็จจริง

3.2 เป็นข้อความที่มีความสมบูรณ์ชี้ชัดประเด็นเดียว

3.3 เป็นข้อความที่มีความแจ่มชัด สั้น กระชับ

3.4 เป็นข้อความที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่ศัพท์เทคนิคทางวิชาการ

3.5 เป็นข้อความง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

3.6 หลีกเลี่ยงการใช้คำคุณศัพท์หรือคำกริยาวิเศษณ์ เช่น เสมอๆ ปอยๆ ไม่เคย ไม่มีเลย ทั้งหมด เป็นต้น

3.7 ไม่ควรใช้ประโยคปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อน เพราะอาจทำให้ผู้สอบเข้าใจได้ง่าย หรือสับสน

4. ตรวจสอบข้อความที่พิมพ์ไว้ โดยตรวจสอบด้วยตนเองหรือให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษา ความถูกต้องเหมาะสมการใช้ภาษา ความสอดคล้องกันกับรูปแบบการตอบที่กำหนดไว้ว่าควรใช้รูปแบบของการตอบแบบใด เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ชอบมากที่สุด ชอบมากปานกลาง ชอบน้อย ชอบน้อยที่สุด

5. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยการทดลองใช้แบบวัดเจตคติ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้ รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับด้วย

6. กำหนดการให้คะแนนการตอบของแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปนิยมกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) สำหรับข้อความทางบวกและ 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) สำหรับข้อความทางลบ การกำหนดคะแนนลักษณะนี้เรียกว่า Arbitrary Weighting method

7. จัดชุดแบบวัดเจตคติ เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดแล้วให้จัดชุดแบบวัดเจตคติ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีจำนวนข้อความตั้งแต่ 20 ข้อขึ้นไป เพราะถ้าแบบวัดมีจำนวนข้อน้อย ความเชื่อมั่นมักจะมีค่าน้อย ความเที่ยงตรงก็ไม่ดี ในการวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ ใช้การวัดเจต

คดี 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมในระดับความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม ในระดับ การแสดงออก ใน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดเจตคติต่อการ เรียนรู้ เลือกใช้แบบวัดเจตคติของ ลิเคอร์ท (Likert's scale) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไป และในการให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับ ทำให้สามารถหาระดับเจตคติต่อ การเรียนรู้ จากแหล่งข้อมูลได้สะดวก การวัดความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรพิจารณา โดยรวม 2 ด้าน คือ

1. ความรู้สึกนึกและความศรัทธาต่อการเรียนรู้งานจักสานของเล่น
2. การแสดงออกต่อหลักสูตรงานจักสานของเล่น

แบบการวัดเจตคติต่องานจักสานของเล่น ที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับตามหลักการของลิเคอร์ท (Likert's scale) ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

(พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2549, หน้า 224 - 226)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ชีวรัตน์ สาลีประเสริฐ (2545) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5- 6 โดยมีขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผลการทดลองใช้ หลักสูตรพบว่า นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีการสอนร่วมกัน ระหว่าง ผู้วิจัย ผู้สอน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑฯ อสม.ค. และผู้รู้ในท้องถิ่น ผลการประเมินและ ปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุทอง ก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อมรรัตน์ ขัติยศ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาการจักสาน กล่องข้าวใบตาล ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการใช้ หลักสูตรผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการใช้หลักสูตรพบว่า การจัด สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับในรายวิชาการจักสานกล่องข้าวจากใบตาลอยู่ใน ระดับดี สำหรับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนพบว่า มีความ พึงพอใจอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของการพัฒนาหลักสูตร

รายวิชาการจักสานกล่อ่งข้าวใบตาล พบว่าการวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินผล หลักสูตรมีความเหมาะสม

สำเร็จ ยอดอรุณ (2547) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษางานหัตถกรรม พื้นบ้านการทำเป็ดญวน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนแม่พระประจักษ์ สุพรรณบุรี มีขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษางานหัตถกรรมพื้นบ้านการทำเป็ดญวนให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการทำงาน จากการประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรพบว่าการพัฒนา หลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม เมื่อนำหลักสูตรสถานศึกษาไปทดลองใช้ พบว่ากระบวนการทำงานของนักเรียนมีระดับคุณภาพดี ผลจากการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรพบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและการทำงาน เจตคติที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับดี

นันทิชัย ทิรัญวงษ์ (2547) การพัฒนาหลักสูตร มัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวบึงฉวากเฉลิม พระเกียรติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ความ เข้าใจ และประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของแหล่ง ท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีความเป็นผู้นำกล้าแสดงออกมีความมั่นใจในตนเองและสามารถ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้ผู้สนใจทราบได้ หลักสูตรแผนการจัดการเรียนรู้มี ความสอดคล้องกัน เหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ มีความ สนุกสนานต่อการเรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวทำให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

สมชาย สีสด (2547) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการเลี้ยงสุกรขุน กลุ่มสาระการ เรียนการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้ หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ เรื่องการเลี้ยงสุกรขุนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ และมีความคิดเห็นเหมาะสมเพิ่มเติมระยะเวลาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นและ เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้

นภาพร เฉษฐรัมย์ (2548) ศึกษาเรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยใช้ กระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัย และชุมชนบ้านลุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเกิดความ สนใจในการเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความภูมิใจในผลงาน ชุมชนบ้านลุมพุกมี ความภูมิใจที่ได้ร่วมมือในการจัดการศึกษาและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ส่งผล ให้การจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นประสบความสำเร็จ

ทรงศรี หอมจันทร์ (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระ การเรียนการงานอาชีพ และเทคโนโลยี วิชาขนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1)

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรวิชา
 ขนบไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์ 2) การพัฒนาหลักสูตรมีองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย
 หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ
 การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการ
 ทดลองใช้ พบว่าผลการประเมินผลนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาขนบไทยสมัยพระนารายณ์ก่อน
 และหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ผลการปรับปรุง
 หลักสูตรนักเรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตร

งามตา เพชรคอน (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่องผัก
 พื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี
 เขต 3 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตร การอนุรักษ์
 ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรการอนุรักษ์
 ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน 3) เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น
 เรื่องผักพื้นบ้าน 4) เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน
 การปรับปรุงหลักสูตรได้ดำเนินการปรับปรุงในเรื่องหลักสูตร เน้นกิจกรรมได้เป็นรูปธรรมที่สามารถ
 นำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ด้านเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้นำไปใช้
 ชีวิตประจำวันด้านเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยให้สอดคล้อง
 ตามแนวพระราชดำริ " เศรษฐกิจพอเพียง "

สุดใจ รอดสุวรรณ (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเรื่องพืชสมุนไพรใน
 ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า คะแนน
 เฉลี่ยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านทักษะการปฏิบัติงานร่วมกันมีผลดี และด้านเจตคติต่อพืช
 สมุนไพรในท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรควรปรับปรุง
 เรื่องระยะเวลาในการสอนให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา

พระธัญวรรณ์ โจนลายดา (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การ
 สานตะกร้าพลาสติก ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามี
 ความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก แผนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีความ
 พึงพอใจต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

พระมหาสมศักดิ์ จันทวด (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้
 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องสมาธิภาวนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
 ท้ายพิกุล (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 68) จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษา
 ข้อมูลพื้นฐาน หน่วยงานต่างๆต้องการให้ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 2) ผล
 การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและ
 เหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนเป็นไปตามที่แผน

กำหนด 4) ผลการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องสมาธิภาวนาหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จิราวุฒน์ พึ่งอ่อน (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน สาระ คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจ ปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่ว 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร และเจตคติต่อการใช้หลักสูตรภาพรวมในระดับมาก

จำลอง นำพา (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม วิถีไทยกับเยาวชนไทย ในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองแค "สรกิจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนมีความสนใจ ด้านความพึงพอใจนักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อหลักสูตร

พระครูปลัดเก่ง กัลยาณกิตติคุณ (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง มุสาวาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เห็นด้วยกับการอบรม 2) หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม กิจกรรม สื่อประกอบ ระยะเวลาการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ทำการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน สังเกตพฤติกรรมทางวาจาก่อนเรียนและหลังเรียน สอบถามเจตคติ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และเจตคติต่อการใช้หลักสูตรภาพรวมในระดับมาก

วารี มะลิตอง (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรประเพณีท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองสะเตา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารได้โดยเน้นการปฏิบัติจริง เหมาะสมกับสถานการณ์จริง 2) การพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา สาระ ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการ

เรียนรู้อื่น ๆ) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า หลักสูตรประเพณีท้องถิ่นนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเพณีท้องถิ่นหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แอน (Ann , 2000) ได้ทำการศึกษาความต้องการในการพัฒนาและปฏิรูปหลักสูตรของครู จำนวน 185 คน ในโรงเรียนขนาดกลางในเมือง นอกเมือง และชนบท ในรัฐนอร์ทเทอร์น โดยใช้นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูล โดยรวมที่เกี่ยวข้องกับครูและโรงเรียน ส่วนที่ 2 ระดับความต้องการในการได้รับการสนับสนุนในด้านการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม และมีการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเน้น (focus group interviews) ผลการวิจัยพบว่า ครูได้ระบุความต้องการเวลา ในการวางแผน อภิปราย สังเกต และการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับศิลปะการสอน และครูต้องการให้ผู้บริหารของรัฐ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน โดยสนับสนุนงบประมาณ และครู ต้องการสนับสนุนจากเพื่อครูและผู้บริหาร และต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านการสอนและการประเมินผลในชั้นเรียน

วิตเทอร์ (Wither, 2000, p. 2176) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการพื้นฐานทางการศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาข้อมูลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา YVLEI ซึ่งพบว่า ทางโรงเรียนมีการวิเคราะห์ถึงพื้นฐานของหลักสูตรว่าควรจะปรับปรุงให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และทำให้เด็กเกิดความคิดโดยใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนจากตัวเด็กกับสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาอยู่ด้วย จัดหาโอกาสให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน ซึ่งหลักสูตรนี้ได้พัฒนาทุกระดับโดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เน้นในเรื่องของระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยการร่วมมือกันจัดระหว่างครู สมาชิกของชุมชนและนักเรียน ซึ่งผู้นำชุมชนจะจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของโรงเรียน

มู (Moore, 2004, p.1437) ศึกษาเรื่องครูกับการเข้าร่วมสัมมนาการเรียนรู้อื่นขึ้นพื้นฐานด้านวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นพื้นฐานแห่งพิพิธภัณฑศิลป์ที่มีได้รับการบริการซึ่งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรขึ้นพื้นฐานทางด้านศิลปะสำหรับครูมืออาชีพโดยการสำรวจครูซึ่งยังมีความไม่แน่นอนด้านการใช้โครงสร้างและนวัตกรรมขั้นสูงในการจัดการสอนศิลปะซึ่งครูมีความพร้อมและสะดวกในการเปลี่ยนแปลง ในการใช้โครงสร้างและนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางด้านบทบาททางวรรณกรรมวรรณคดี คุณลักษณะ กลยุทธ์และทักษะตามความต้องการเพื่อพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเป็นครูมืออาชีพเพื่อเป็นการพัฒนาบทบาทครูมีการฝึกฝนซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเกิดความชำนาญ ซึ่งพื้นฐานทางการวิจัยเหล่านี้มุ่งเป็นพื้นฐานเพื่อการออกแบบหลักสูตรที่จะใช้ต่อไปสำหรับปีที่ 3

สตีเวนสัน (Stevenson, 2002) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเรื่องงานไม้และงานหัตถกรรม และการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ที่กลุ่มวิทยาลัยเซมิ (Sámi colleges) ในประเทศนอร์เวย์ และที่เมืองอนาร์ (Anár) ประเทศฟินแลนด์ และพบว่ามืองค์ประกอบ

ทางการศึกษาและทางการเมืองที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้และการผลิตงานฝีมือของภูมิปัญญาชาวบ้าน ในด้านงานหัตถกรรม ในการพัฒนาหลักสูตรองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการสอนงานหัตถกรรมของวิทยาลัยเซมิ คือปัญหาเนื่องจากปัจจุบันมีการนำผลผลิตไปสู่การตลาดมากขึ้น การนำไปปรับใช้ในระบบการศึกษาทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีภาวะความเสี่ยงในการกระจายภูมิปัญญาชาวบ้านออกไปเนื่องจากมีความรู้สึกหวงแหนว่าจะไม่มีความเหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้และลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะแสดงให้เห็นถึงการสอนศิลปหัตถกรรมของวิทยาลัยเซมิเป็นเครื่องมือทางการศึกษาและทางการเมืองที่จะช่วยพัฒนาและนิยามความหมายของวัฒนธรรมเซมิในยุคปัจจุบัน ผลก็คือการที่กลุ่มวิทยาลัยเซมิได้พยายามผสมผสานภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไปในหลักสูตรก่อให้เกิดการใช้หลักสูตรภูมิปัญญาชาวบ้านยุคใหม่ซึ่งจะช่วยอนุรักษ์ความรู้ทางวัฒนธรรมโดยการสอนวิชางานหัตถกรรมของชาวเซมิในกลุ่มวิทยาลัยนี้

เบนเนท (Bennett, 2008) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำผลการวิจัยและผลงานทางการศึกษามาใช้กันอย่างแพร่หลายตั้งแต่ปี 1915 - 1940 เริ่มจากการสร้างหลักสูตรมีการใช้อุปกรณ์การสอนมากขึ้น และยังได้เสนอการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์โดยให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาในหลักสูตรทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูอาจารย์ที่มีแนวความคิดไปปฏิบัติจริง มีการสนับสนุน เช่น ขยายเวลาการให้การช่วยเหลือที่ชัดเจน จัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ โดยจัดให้มีที่ปรึกษาและมีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกโครงการ

แกลลาเกอร์ (Gallagher, 2009 p.145) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือที่รวบรวมงานศิลปหัตถกรรมไว้ในห้องสมุดวินเทอร์เทอร์ (Winterthur Library) เนื่องจากห้องสมุดนี้ได้รวบรวมหนังสือเกี่ยวกับประวัติงานศิลปหัตถกรรมของชนชาติอเมริกันไว้เป็นจำนวนมาก จุดมุ่งหมายส่วนหนึ่งก็เพื่อถ่ายทอดประเพณีด้านศิลปหัตถกรรมไปยังเยาวชนของสหรัฐอเมริกา หนังสือด้านศิลปหัตถกรรมเป็นที่นิยมในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับว่าหนังสือนี้มีประโยชน์ในการศึกษา "วิธีการ" การผลิตศิลปหัตถกรรม และกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับเด็ก และเป็นการถ่ายทอด และปลูกฝังค่านิยม ตลอดจนความเคลื่อนไหวด้านสังคมและความคิดด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับศิลปหัตถกรรม ให้กับเด็กอเมริกันในศตวรรษใหม่ด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะรับมือกับเทคโนโลยีในสังคมแห่งการบริโภคนี้ด้วย

แฮกกิง, สก๊อต, และบารรัต (Hacking, Scott W., Barratt, 2007, p.256) ได้วิจัยหลักสูตรท้องถิ่นที่นักเรียนชาวอังกฤษเขียนเล่าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของเด็ก เป็นบทความที่สำรวจวิเคราะห์ลักษณะการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1983 สมาคมทางวิทยาศาสตร์ได้ประชุมและลงความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดในโรงเรียน โดยเด็กมีส่วนร่วม

เด็กที่มีส่วนร่วมเหล่านั้นอายุอยู่ระหว่าง 11-12 ปีซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนและมีที่ปรึกษา (mentor) อายุ 17 ปี โดยมีจุดประสงค์ดังนี้) เพื่อให้เด็กมีปฏิริยาโต้ตอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของเขาทั้งหลายเป็นอย่างไร 2) เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชีวิตกับหลักสูตรของโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร 3) โรงเรียนจะใช้สิ่งแวดล้อมของเด็กๆ มาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรได้อย่างไร

เคนนอยเออร์ (Kenoyer, 2008 p.135) ได้สรุปงานวิจัยเรื่องการค้าและเทคโนโลยีในหุบเขาอินดัส (Indus Valley) โดยเน้นแนวคิดใหม่จากเมืองฮารีปปา ประเทศปากีสถาน งานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงงานฝีมือพิเศษที่เกิดขึ้น ณ ศูนย์กลางชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นแห่งแรก ชื่อฮารีปปาประเทศปากีสถาน งานฝีมือ เช่น งานจากเปลือกหอย เขรามีคงานจากหินโมรา (agate) และการทำลูกบิดจากหินสบู่เคลือบเงา มีมาตั้งแต่แรกเริ่มชุมชน คือประมาณ 3,300 ปีก่อนคริสต์ศักราช จนถึงก่อนสิ้นสุดยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากการวิเคราะห์วัสดุ และแหล่งที่มา ตลอดจนสิ่งของในยุคนั้นทางกล้องจุลทรรศน์ พบว่าปัจจุบันยังมีการทำงานฝีมือประเภทเหล่านี้อยู่

จากการศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ข้อสรุปดังนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงาน และการทำงานอย่างมีกลยุทธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี มีการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เข้าใจในเรื่องการค้าทางชีวิตและครอบครัว การอาชีพ มีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ตรงต่อเวลา เสียสละ มีทักษะการทำงาน รักในอาชีพที่สุจริต ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อนุรักษ์พลังงาน และสิ่งแวดล้อม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 4 อย่างคือ 1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ 2) การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์ 4) การเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม จากหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้ 70 % ส่วนอีก 30 % นั้น เน้นให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และถ่ายทอดภูมิปัญญาให้นักเรียน ชั้นตอนวิธีการในการพัฒนาหลักสูตร และแนวทางในการประเมินผลหลักสูตร จากการสังเคราะห์เอกสาร และผลงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การทดลองใช้หลักสูตร
4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

สรุปได้ว่าสถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ทุกลักษณะ ได้แก่ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริมให้มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น การปรับหรือเพิ่มรายละเอียดหัวข้อของเนื้อหา และการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโดยจัดทำเป็นรายวิชาขึ้นมาใหม่ โดยเมื่อจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องเสนอให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและกลุ่มงานบริหารวิชาการของสถานศึกษาเห็นชอบก่อนนำไปใช้จัดการเรียนการสอนการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรงานจักสานของเล่น นั้นต้องใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษา ตามที่ต้องการ ให้สอดคล้องและตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของชุมชน ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรัก ความผูกพัน อนุรักษ์สืบสานศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น นำความรู้ที่มีในท้องถิ่นมาเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน สามารถคิดจัดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำไปสู่การพัฒนาตนเอง งานอาชีพ และการพัฒนาสังคม แสวงหาแนวปฏิบัติใหม่ๆ ให้ได้ผลดีกว่าเดิม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป